

Škofja Loka
dz 0
MOZAIK
2012

070.489(497.4Zelezniki)

120120158,5

COBISS c

KNJIŽNICA ŠKOFJA LOKA

KNJIŽNICA
IVANA TAVČARJA
ŠKOFJA LOKA

5

December 2012

MOZAIK

ustvarjamo gibanje

Puhalo za vgradnjo v pištole za nanos barv
Uravnotežen sistem kazalcev
Domelovci v BMW-jevi tovarni motorjev
Besniški kvintet
Miklavževa peka piškotov

Romana Lotrič
Glavna urednica

Le še nekaj dni nas loči do novega leta. Da bodo prazniki še bolj čarobni, nam je zima natrosila kar nekaj snega. Otrokom v veselje, nam odraslim pa ne vedno najbolj. V tem času se oziramo nazaj na prehojeno pot ter se veselimo uspehov. Sorodnikom, prijateljem, sodelavcem sežemo v dlan in jim voščimo lepe želje.

Beseda urednice	2
Uvodnik	3
Kratke novice	4
Puhalo za vgradnjo v pištole za nanos barv	5
Pomen in vloga krmilnih elektronik za pogon EC motorjev	6
Urvnotežen sistem kazalcev	6
Domelov motor za električno kolo	8
Poslovna enota Laboratorijski sistemi	9
Razvojna konferenca NELA	10
Splet kot noč in dan	11
Domelovci v BMW-jevi tovarni motorjev	12
Stari stroji- 40 let in več	13
Besniški kvintet	14
Drobni računalniški nasveti	15
Enkrat je bil en Fran Levstik	16
Jesenski izlet	17
Rubrika »za zdravje«	18
Miklavževa peka piškotov	20
Svet delavcev	21
Zmagovalci 32. Športno rekreacijskih iger	22
Novoletna nagradna križanka	23

Oktober 2006 smo izdali prvo številko prenovljenega Mozaika. V teh šestih letih smo nanizali veliko dogodkov iz ožjega in širšega okolja, zanimive tako za nas zaposlene, kot tudi za vse ostale bralce. K pisanju so se nam odzvali številni pisci, za kar se jim tudi zahvaljujemo. Še posebej smo veseli pohval, ki pridejo na naše uredništvo ali pa izrečene kar tako skozi pogovor. To nam daje pogum in zagon, da vsako številko pripravljamo z veseljem.

Tudi za tokratno številko smo pripravili vrsto zanimivih in aktualnih prispevkov. V enem izmed prispevkov napovedujemo, da bodo še v tem mesecu v podjetju Domel Suzhou na Kitajskem izdelana prva puhalca za vgradnjo v pištole za nanos barv. Pišemo tudi o pomenu in vlogi krmilnih elektronik za pogon EC motorjev.

Ker se v zadnjem času vse pogosteje govori o zmanjšanju toplogrednih plinov in e-prevoznih sredstvih in ker smo se odločili vstopiti na trg z aplikacijo e-kolo, vam poročamo tudi o tem. Predstavljamo Poslovno enoto Laboratorijski sistemi.

Pišemo tudi o uravnoveženem sistemu kazalcev in njihovem pomenu za podjetje. Poročamo o prvi razvojni konferenci razvojnega centra NELA, ki je potekala na Šmarjetni gori. K pisanju smo povabili podjetje Creatim, ki nam pripravlja nove spletne strani. Želimo vam predstaviti nekatere stroje, ki so sicer že precej v letih, ampak še vedno dobro služijo svojemu namenu.

V drugem delu predstavljamo hobije naših zaposlenih. Ker pa se bliža čas praznikov, smo zapisali tudi nekaj receptov za piškote in nekatere praznične jedi.

Uredniški odbor vam v prihajajočem letu želi zdravja, uspehov in izpolnitev vseh skritih želja.

DOMEL®

Domel, proizvodnja elektromotorjev in gospodinskih aparatov Železniki, d.o.o.
Otoki 21, 4228 Železniki, Slovenija, tel.: +386 4 51 17 100,
fax: +386 4 51 17 106, info@domel.com; www.domel.com

MOZAIK - brezplačno glasilo podjetja Domel d.o.o.
naslov uredništva: Glasilo Mozaik - Domel, Otoki 21, 4228 Železniki
tel.: 04 51 17 192, fax: 04 51 17 193; e-mail: stefan.bertoncelj@domel.si
Odgovorni urednik: Štefan Bertoncelj

Glavna urednica: Romana Lotrič

Člani odbora: Tadeja Bergant, Anita Habjan, Danica Jelenc, Štefka Jeram,
Katarina Prezelj, Janja Kozjek, Aleksander Volf, Andrej Šuštar, Marija Demšar,
Blaž Benedik;

Foto: Roman Megušar, Matej Galjot, Simon Lotrič, Martin Pintar, Petra Lotrič,
Katarina Prezelj, Srečo Gaber, Tomaž Lunder, Jože Tavčar, Miha Okorn, Eva
Magda Demšar, arhiv MBW, arhiv Domel, arhiv Besniški kvintet,

Grafično oblikovanje: Klemen Budna/GTO Košir; Lektorica: Majda Tolar;

Tisk: Tiskarna GTO Košir; Leto 2012, Številka 5; Letnik 32; Izvodov: 1750
Stališča avtorjev ne odražajo nujno stališč uredništva.

Na naslovnici: Praznični motiv (foto: Simon Lotrič)

UVODNIK

Drage sodelavke, spoštovani sodelavci!

Letošnje poslovno leto bomo zaključili uspešno kljub manjši prodaji, kot je bila v letu 2011. Dosegli bomo obseg prodaje 75M€ in 4 M€ na Kitajskem. Ohlajene svetovne gospodarske razmere so se odražale tudi na obsegu prodaje v Domelu. Največji je bil padec prodaje sesalnih enot in motorjev. Na EC programih je bil obseg prodaje primerljiv z lanskim letom, na programih ECS in komponentah pa se je obseg prodaje celo povečal.

Jožica Rejec
Direktorica - CEO

Pripravili smo poslovni načrt za leto 2013. Načrtujemo za 79M€ prodaje iz Slovenije in za 6M€ prodaje iz proizvodnje na Kitajskem. Predvidevamo, da bodo svetovni gospodarski trendi še vedno rasli in pričakujemo rast le na novejših programih, medtem ko bomo na klasičnem programu z novimi projekti vzdrževali obstoječ nivo obsega prodaje. Posvetili se bomo optimizaciji poslovnih procesov, saj smo pri manjši potencialni rasti lahko uspešni samo z nenehnim prenavljanjem in izboljševanjem obstoječih načinov delovanja na vseh nivojih. Največji poudarek bo na zmanjšanju stroškov materialov in povečani produktivnosti.

Razvojno - investicijski projekti potekajo. Poskusna serija manjšega puhalca je bila v Domel Suzhou na Kitajskem izvedena v oktobru, v decembru pa bodo izdelane že prve redne količine.

Letos smo pripeljali do poskusne serije še razvoj najmanjšega motorja za pogon ventilatorjev in elektroniko za pogon tega motorja ter potrjen prototip EC motorja za pogon pralnega stroja. V naslednjem letu bo največ razvojnih aktivnosti na EC motorju za pralni stroj, dveh projektih za avtomobilsko industrijo in novi eko kompaktni sesalni enoti.

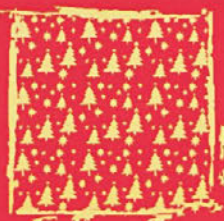
Zadnji dan v novembru smo izplačali tudi 300€ božičnice.

Želim vam prijetne božične in novoletne praznike v krogu vaših najdražjih.

Podarimo si prijaznost in poiščimo v sebi in drugih svetle in lepe stvari.

V prihajajočem novem letu 2013 vam želim veliko poguma sprejemanja danih možnosti, vztrajnosti iskanja vedno novih rešitev, ambicioznosti merjenja s svetovno konkurenco, uspešnega uresničevanja vizije, delovanja podjetja kot celota in iz bogastva različnosti kovati najboljše rešitve. Želim vam osebne rasti, notranjega miru, harmonije želja in obveznosti, hvaležnosti in tudi nekaj sreče.

Vesele Božične praznike in srečno Novo leto

KRATKE NOVICE

Andrej Šuštar

20 let certifikata ISO 9001

V Domelu smo že 20 let certificirani po standardu ISO 9001. Prvi certifikat nosi datum veljavnosti 21. december 1992. Z ISO 9001 certifikatom dokazujemo, da dosegamo visoke zahteve tega mednarodnega standarda o sistemu vodenja kakovosti. S tem smo zavezani kakovosti izdelkov in vseh poslovnih procesov, k stalnemu izboljševanju in zadovoljstvu kupcev. Vse to pa smo kasneje nadgradili še z zahtevami okoljskega standarda ISO 14001 in z avtomobilskimi zahtevami ISO/TS 16949.

Strokovni posvet v Domelu

Bureau Veritas je v sodelovanju z Domelom 25. oktobra 2012 organiziral strokovni posvet z naslovom Sistemi vodenja v praksi. Posveta se je udeležilo 90 predstavnikov različnih podjetij. Bureau Veritas je vodilna certifikacijska hiša v Sloveniji in tudi z nami sodeluje v obliki presojanja in certificiranja sistemov vodenja že preko 20 let. Na posvetu so bila najprej informativna predavanja o sistemu ravnanja z okoljem ISO 14001 in o vpeljavi sistema vodenja ISO 50001, ki je usmerjen v upravljanje z energijo. Sledili so praktični primeri uporabe sistemov vodenja in predstavitev naših izkušenj z ogledom proizvodnje komponent in motorjev.

Obisk distributerjev DrainVac

Kanadski proizvajalec centralnih sesalnikov DrainVac je v novembru v Ljubljani organiziral delovno srečanje za svoje distributerje. Udeleženci so prišli iz Kanade, Francije, Švice, Nemčije, Češke, Izraela, Turčije in Ukrajine. V sklopu srečanja so v sredo, 21.11.2012, obiskali tudi Domel, kjer smo jim predstavili proizvodni program ter jih popeljali na kratek ogled proizvodnje. Z videnim so bili zelo zadovoljni, obisk pa jim je potrdil, da aparate, ki jih prodajajo, poganjajo kakovostni motorji. Dobro ime Domel-ovih motorjev se širi tudi na tak način.

Slovenski forum inovacij

Domel se je uvrstil med finaliste 7. Slovenskega foruma inovacij, ki je potekal 26. novembra v Ljubljani. Od vseh 136 prijavljenih inovacij je bilo na dogodku predstavljenih 48 najboljših, med drugim tudi obe naši novosti:

- visoko učinkovito EC puhalo s prilagodljivim krmiljem,
- hitrotekoča kompresorska eco enota za kupca Wagner.

Marjan Kavčič in Simon Zgaga sta odlično predstavila obe naši inovaciji. Na Domelovih stojnicah so prednosti naših inovacij vsem radovednejšem pojasnjevali še Martin Eržen, Peter Štravs in Igor Markič. Forumu se je udeležilo tudi 20 sodelavcev, za katere je bila udeležba na forumu posebna nagrada za sodelovanje na oktobrski akciji mesec inovativnosti.

PUHALO

ZA VGRADNJO V PIŠTOLE ZA NANOS BARV

Februarja 2011 je Domel navezal prve stike z nemško firmo Wagner, ki je proizvajalec električnih pištol za nanos barv. Za lakiranje se danes večinoma uporabljajo pištrole, ki se jih priključi na kompresor. Kako taka pištola deluje? Tok zraka se iz kompresorja vodi skozi cev, ki ima na določenem mestu zmanjšan presek. Zaradi zmanjšanja preseka se na tem mestu poveča hitrost zraka. Iz fizike poznamo Bernulijevo formulo, ki nam pove, da je vsota kinetične in tlačne energije v cevovodu konstantna. Na mestu zmanjšane preseka se torej tlak zmanjša. Ta tlačna razlika se izkoristi za transport barve. Pogosto pa na mestu, kjer bi želeli barvati, ni kompresorja. V tem primeru si pomagamo z električnimi pištolami, ki delujejo na povsem enak princip kot kompresorske. Razlika je v tem, da tok zraka zagotavlja puhalo gnano z elektromotorjem. Puhala dosežejo nekajkrat nižji tlak kot kompresorji, to je treba kompenzirati z večjim pretokom. Obstajata dve osnovni izvedbi električnih pištol, ki pa imata vsaka eno veliko slabost. Domelu je uspelo ti slabosti odpraviti.

Simon Zgaga

Slika 1 prikazuje pištolo, ki ima puhalo vgrajeno v ročaj. Kvalitetno barvanje zahteva, da se curek barve razbije na čim manjše kapljice, to pa zahteva zadosti visok tlak in pretok. Da bi dosegli želene vrednosti, bi potrebovali puhalo, ki pa bi bilo pretežko, da bi ga držali v roki. Zato so obstoječe pištrole tega tipa kompromis: teža puhala je približno 0,60 kg, s tem se doseže tlak približno 14 kPa, ki še omogoča barvanje, vendar pa kvaliteta nanosa barve ni optimalna.

Druga rešitev je prikazana na sliki 2. Uporablja se večje, težje in zmogljivejše puhalo v ločenem, stacionarnem ohišju. Od puhala do pištrole pa se zračni tok vodi po cevi. To je dražja, za delo pa predvsem bistveno manj pripravna rešitev. Predstavljate si, da lakirate neko površino, ki je dosegljiva zgolj z uporabo lestve. Ni udobno na lestvi poleg pištrole držati še veliko, težko ohišje s puhalom.

Na sliki 3 je predstavljeno Domelovo novo puhalo 459. Po konstrukciji je zelo podobno sesalnim enotam. Je pa od obstoječih Domelovih enot občutno manjše in lažje. Bistvena razlika med sesalno enoto in puhalom je v načinu vgradnje v aparat. Zaradi tega sesalna enota ustvarja podtlak, puhalo pa nadtlak. Domelovo novo puhalo dosega tlak prek 19 kPa, pri tem pa tehta zgolj 0,59 kg. Ta majhna teža omogoča, da se puhalo vgradi direktno v pištolo, dosežen zračni tlak pa kljub temu omogoča optimalen nanos barve. Domelovo puhalo je edino na svetovnem trgu, ki hkrati izpolnjuje obe zahtevi: dovolj zmogljivo in ne pretežko. To nam je uspelo celo z 1-stopenjskim puhalom, konkurenca za te aplikacije ponuja 2-stopenjska puhala.

Večji tlak in večji pretok, torej večjo zračno moč kot naši konkurenti, smo uspeli doseči z večjim izkoristkom, predvsem pa z višjimi vrtljaji. Puhalo v delovni točki dosega 68.000 min⁻¹, kar je 25% več od najhitreje vrtečih sesalnih enot. Višji vrtljaji omogočajo tudi manjše materialne normative, torej nižje materialne stroške. Slabost pa so enormne obremenitve rotirajočih sestavnih delov. Zato smo imeli tekom projekta velike težave, da smo zagotovili zahtevanih 200 ur življenjske dobe. Konstrukcijske in tehnološke rešitve, ki vzdržijo vrtenje s 55.000 min⁻¹, zelo pogosto ne zdržijo 68.000 min⁻¹. Zaradi tega smo morali spremeniti oziroma optimirati celo vrsto konstrukcijskih detajlov in tehnoloških operacij. Po drugi strani pa so ekstremno visoki vrtljaji za Domel prednost. Za vsakega konkurenta, predvsem pa za kitajske proizvajalce, predstavljajo zelo visok vstopni prag. Z današnjo tehnologijo je relativno preprosto skopirati tudi najbolj kompleksno geometrijo. Bistveno težje pa je skopirati tehnološke rešitve, ki so skrite v samem procesu izdelave.

Eden največjih problemov, ki smo ga morali rešiti, je bil eksplozijski test. Ta test je zahtevan zato, ker so določene barve in laki lahko vnetljivi. Točka, kjer bi

lahko prišlo do eksplozije, je seveda kontakt med ščetkami in kolektorjem, kjer prihaja do iskrenja. Ta test za sesalnike ni zahtevan in je bil zato za nas nekaj povsem novega. Nismo imeli niti izkušenj niti opreme, da bi lahko sami testirali in ovrednotili, kakšno zaščito nudi določena konstrukcijska rešitev. Izvedba testa je zahtevna predvsem s stališča varnosti. Plin, s katerim se testira, je namreč propan. Problem smo rešili tako, da smo kolektor in ščetke zaščitili s steno, ki je izvedena na jarmu. To zagotavlja ustrezno zaščito proti iskrenju, vendar pa se s tem poslabšajo razmere za delovanje ležaja. Poveča se količina prahu ščetk, ki vdira v ležaj, poleg tega se dvigne temperatura ležaja. To je problem, ki nam ga doslej še ni uspelo povsem zadovoljivo rešiti.

Proizvodnja puhala bo potekala v obstoječem Domelovem obratu na Kitajskem. Večina sestavnih delov je novih. Od obstoječih smo lahko uporabili zgolj spojne jezičke na statorju. Novih sestavnih delov je prek 30. Vzmetna podložka se dobavlja iz Italije, vzmet ščetke je iz Slovenije, vsi ostali kosovi pa so s Kitajske.

Rotorska in statorska linija sta bili v celoti izdelani na Kitajskem. Prav tako velik del montažne linije. Manjši del montažne linije je izdelal OZI, pri tem pa so porabili sestavne dele linije za montažo enoto 462, ki je bila že odpisana. Oprema za končno kontrolo je podobna kot v Domelu na ML8 in ML10, izdelal jo je Inštitut Jožef Štefan.

Vse skupaj je potekalo zelo hitro. Prvi kontakt s kupcem je bil februarja 2011, prvi vzorec je bil izdelan septembra 2011, marca 2012 smo naročili prva prototipna orodja, septembra so bile postavljene vse 3 proizvodne linije v Domel Suzhou, 16. oktobra smo izvedli poskusno serijo, v naslednjih dneh bo stekla redna proizvodnja. Do 31.12. moramo izdelati prvih 25.000 kosov.

Da Wagner z novim aparatom, v katerega je vgrajeno Domelovo puhalo, misli resno, pove podatek, da so samo v TV-reklamo na ameriškem trgu investirali 8 mio \$. Aparatov Wagner ne bo sestavljal sam. To nalogo so zaupali firmi Electa iz Hong Konga, ki ima proizvodnjo organizirano v Shenzenu na jugu Kitajske.

Wagner se je zavezal, da bo v prvih 3 letih kupil skupaj 2 mio. motorjev. Pokril je 50% razvojnih stroškov. V zameno pa zahteva ekskluzivo za trg pištol. Domel puhala 459 ne sme prodajati drugim proizvajalcem pištol. Ni pa v pogodbi nobenih omejitev za trg sesalnikov, za kar pa je izdelek vsekakor zanimiv. Puhalo je občutno manjše in lažje od izdelkov, ki jih ima Domel v obstoječem proizvodnem programu. Predvsem pa bo aktualno, ko bo v veljavo stopila energijska nalepka, ki proizvajalce sesalnikov spodbuja k uporabi manjših in energijsko varnejših motorjev.

slika 1: Pištola s puhalom v ročaju

slika 2: Pištola s puhalom v stacionarnem ohišju

slika 3: Domelovo puhalo za vgradnjo v pištolo za nanos barv

POMEN IN VLOGA KRMILNIH ELEKTRONIK ZA POGON EC MOTORJEV

Sandi Dolenc

Pred približno enim letom smo v glasilu Mozaik predstavili tekoče razvojne projekte na področju krmilnih elektronik za pogon EC motorjev. V obdobju enega leta je bil dosežen velik premik na projektih, tako da je trenutno stanje sledeče:

• Invento Facelift

Pridobili smo prve kupce za navedeno elektroniko, tako da smo jim že dobavljali prve, sicer manjše količine, tekom leta 2012. Vzoredno je potekal redesig logične plošče v skladu z dodatnimi zahtevami določenih kupcev, ki pa ni vplival na dinamiko prodaje in ceno izdelka.

• Compacto

Tudi tu je bilo potrebno v začetku leta opraviti redesig logičnega dela plošče glede na dodatne zahteve kupcev. Kljub temu nam je uspelo dobaviti prvo količino izdelkov v avgustu letošnjega leta. Trenutno že lahko dobavljamo izdelke iz serijskih orodij, potekajo pa tudi usklajevanja in pogajanja s končnim dobaviteljem tiskane plošče.

• HyFAM

Kot pri elektroniki Compacto smo nekaj časa izgubili zaradi prilagajanja logičnega dela plošče dodatnim zahtevam. Po novem časovnem planu morajo biti vzorci elektronike HyFAM izdelani do sejma ISH, ki bo v marcu 2013 v Frankfurtu. Dobava izdelkov iz serijskih orodij bi tako stekla še pred kolektivnim dopustom 2013.

Do konca letošnjega leta je potrebno dokončati linijo za montažo krmilnih elektronik. Večina opreme je že dobavljena in postavljena, manjka še nekaj montažnih priprav in optimizacija končne kontrole. Z začetkom leta 2013 bomo tako pripravljene na pričakovana večja naročila in proizvodnjo elektronik.

Domel je svetovno poznan proizvajalec predvsem elektromotorjev. Delež elektromotorjev namenjen industrijskim aplikacijam narašča iz leta v leto. Vse več kupcev si želi dobavo kompletne rešitve - motor in krmilna elektronika iz enega vira. To je eden glavnih vzrokov, da je tudi Domel pričel z razvojem in trženjem krmilnih elektronik za svoje elektromotorje. Vodilni proizvajalci krmilnih elektronik v svetu so Danfoss, OJ in nekateri proizvajalci z Japonske. Le-ti pokrivajo večino svetovnega tržišča glede števila proizvedenih kosov. Strategija Domela je, da ne poskuša konkurirati navedenim vodilnim proizvajalcem, ki proizvajajo krmilne elektronike masovno, ampak da pokriva določene tržne niše, ki niso zanimive za vodilne proizvajalce. Prilagodljivost Domela in močan razvojni potencial nam to vsekakor omogočata. Ko govorimo o tržnih nišah, tu ne gre za posamično proizvodnjo, ampak za količine nekaj tisoč do nekaj deset tisoč kosov po posamezni aplikaciji.

Trženje kompletnih rešitev - elektromotor in krmilna elektronika, ter hkratio pokrivanje določenih, specialnih tržnih niš, je tudi s prodajnega stališča ugodnejše, saj je profitabilnost izdelkov mnogo višja kot v primeru prodaje posameznih komponent.

V letu 2013 nas tako čakajo dokončanje projektov in končna industrializacija proizvodnje elektronik

ter intenzivno trženje kompletnih rešitev - motor in krmilna elektronika. Poleg aplikacij na področju klime in ventilacije se bo potrebno osredotočiti na ostala industrijska področja, kot je na primer področje črpalk.

URAVNOTEŽEN SISTEM KAZALCEV

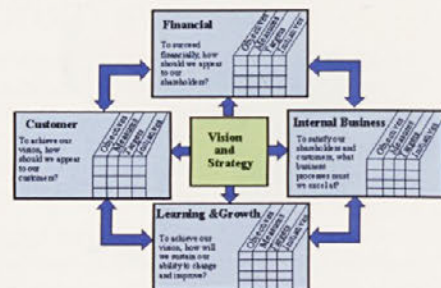
Tina Ogrizek

December je mesec, ko se ozremo čez preteklo leto ter se pripravimo na prihajajoče. To je čas povezan s pregledovanjem doseženega in postavljanjem ciljev za naprej.

Tako kot to naredimo sami na osebnem nivoju, je tudi odgovornost posloводства podjetja, da pripravi poslovno strategijo, plan in cilje za naslednje obdobje. Postavljene cilje pa je potrebno spremljati.

Skozi zgodovino so se razvile različne metode spremljanja poslovne uspešnosti. Na začetku so temeljile na finančnih kazalcih, izračunanih na podlagi računovodskih izkazov, in bile bolj usmerjene v merjenje stroškov. Ti tradicionalni sistemi imajo številne pomanjkljivosti za poslovno odločanje, med katerimi so najpomembnejše: 1) kazalci temeljijo na izidih preteklih dejanj, 2) upoštevanje le finančnih kazalcev pomeni žrtvovanje dolgoročnega ustvarjanja vrednosti na račun kratkoročnih uspehov, 3) ne zajemajo konkurenčnih prednosti, kot so kupci, zaposleni, kakovost, IT, organizacija ipd., 4) niso povezani s poslovno strategijo podjetja.

Zaradi pomanjkljivosti tradicionalnih sistemov so se na tem področju zgodile številne inovacije. Leta 1992 sta Kaplan in Norton v svojem članku prvič predstavila metodologijo Uravnoveženega sistema kazalcev (ang. Balanced Scorecard, v nadaljevanju BSC). BSC se je zelo hitro razširil v ZDA, kjer ga je v letu 2001 uporabljalo že več kot 40 odstotkov podjetij z lestvice Fortune 500. Raziskava podjetja Bain & Company, s katero letno spremljajo uporabo petindvajsetih najpopularnejših managerskih orodij, izvedena v letu 2011 pa je BSC uvrstila na zavidljivo 6. mesto. V Sloveniji so se premiki na tem področju pričeli v zadnjih desetih letih. Od leta 2003, ko je BSC uporabljalo zgolj 7 odstotkov velikih slovenskih podjetij, je uporaba v letu 2008 narasla na 25 odstotkov. BSC uporabljajo tudi v Kolektorju, Letriki (Iskra Avtoelektrika), TCG Unitechu, Trimu ...

Štirje vidiki BSC, kot sta jih predstavila Kaplan in Norton v svojem članku leta 1996 (prva generacija BSC).

Top 10 Management Tools

1993	2000	2006	2008	2010
1 Mission and Vision Statements	1 Strategic Planning	1 Strategic Planning	1 Benchmarking	1 Benchmarking
2 Customer Satisfaction	2 Mission and Vision Statements	2 CRM	2 Strategic Planning	2 Strategic Planning
3 TQM	3 Benchmarking	3 Customer Segmentation	3 Mission and Vision Statements	3 Mission and Vision Statements
4 Competitor Profiling	4 Outsourcing	4 Benchmarking	4 CRM	4 CRM
5 Benchmarking	5 Customer Satisfaction	5 Mission and Vision Statements	5 Outsourcing	5 Outsourcing
6 Pay for Performance	6 Growth Strategies	6 Core Competencies	6 Balanced Scorecard	6 Balanced Scorecard
7 Reengineering	7 Strategic Alliances	7 Outsourcing	7 Customer Segmentation	7 Core Competencies
8 Strategic Alliances	8 Pay for Performance	8 Business Process Reengineering	8 Business Process Reengineering	8 Change Management Programs
9 Cycle Time Reduction	9 Customer Segmentation	9 Scenario and Contingency Planning	9 Core Competencies	9 Strategic Alliances
10 Self-Divided Teams	10 Core Competencies	10 Knowledge Management	10 Mergers and Acquisitions	10 Customer Segmentation

BAIN & COMPANY

Roll over to see tool ranking trends
Click to see usage vs. satisfaction

Najbolj priljubljena managerska orodja po raziskavi podjetja Bain & Company (označeno s ✓ uporabljamo v Domelu).

Prednosti BSC pred tradicionalnimi sistemi spremljanja poslovanja so povezane z:

- vključevanjem nefinančnih kazalcev: zajemajo faktorje, ki vodijo do uspešnosti, ponujajo širši nabor informacij, so konsistentni z iniciativami TQM, JIT, vitka proizvodnja ter
- lažjim uresničevanju strategije: BSC je celosten sistem, ki ne zanemara nobenih deležnikov, skladen je s strategijo podjetja, zaradi česar so informacije relevantnejše, kazalci so v ravnovesju, vsi kazalci so na eni strani, zato hitreje opazimo izboljšanje enega na račun drugega, BSC predstavlja tudi učinkovito orodje komunikacije prioritete v podjetju in zagotavlja povratne informacije za strateško učenje.

BSC je v dvajsetih letih na podlagi rezultatov iz prakse doživel že številne izpopolnitve. V Domelu smo pri oblikovanju uravnoteženega sistema kazalcev BSC upoštevali priporočila zadnje 3. generacije. Če na kratko povzamem značilnosti BSC:

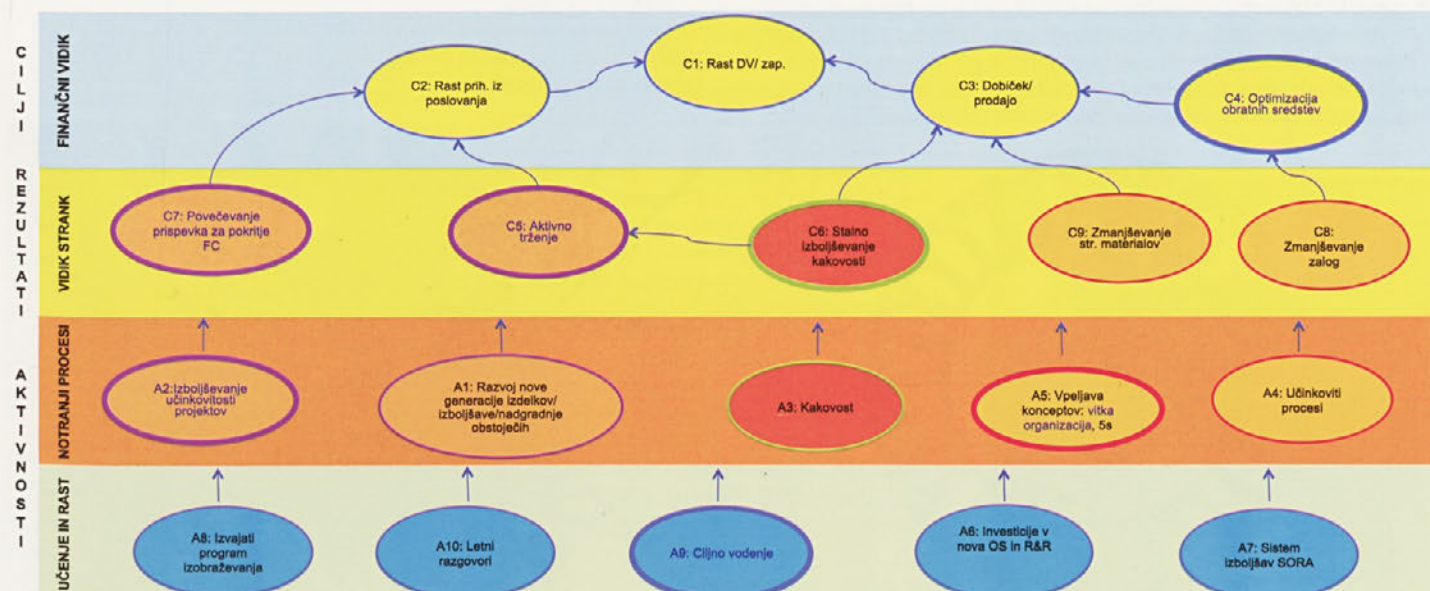
- gre za nabor finančnih in nefinančnih kazalcev,
- osnova za oblikovanje je razširjena izjava o dolgoročni viziji,
- kazalce se filtrira in združi v 4 skupine (štiri vidiki BSC: finančni vidik, vidik poslovanja s strankami, vidik notranjih poslovnih procesov, vidik učenja in rasti),
- kazalci se navezujejo na strateške cilje podjetja,
- omejeno število 15-20 kazalcev omogoča preglednost (ne spremljamo vsega, kar lahko merimo, ampak tisto, kar je pomembno),
- pomoč pri izbiri kazalcev predstavlja strateški zemljevid z aktivnostmi in s cilji,
- med kazalci veljajo vzročno-posledične povezave, preko katerih zapolnimo vrzeli.

Oblikovanje BSC ni v domeni zunanjih finančnih svetovalcev ali strokovnih služb podjetja, temveč zahteva aktivno vključenost najvišjih managerjev, saj le oni poznajo strategijo podjetja. Izbor kazalcev za Domel je bil narejen v okviru študije primera mojega magistrskega dela. Pri tem je bila na podlagi poslovnih poročil in drugega internega gradiva podjetja najprej narejena analiza. Sledilo je več sestankov z direktorico podjetja. Osnova za predlog so bili obstoječi kazalci in aktivnosti, ki se mesečno spremljajo na kolegiju. Ti so bili nato v skladu s poslovno strategijo podjetja nadgrajeni po načelih BSC. Nato sta bili organizirani dve delavnici v okviru kolegija podjetja. Cilj prve delavnice je bil doseči konsenz o prihodnji uspešnosti podjetja, zapisani kot niz izjav o dolgoročni viziji. Cilj druge delavnice je bil v luči strateškega plana 2012-2016 identificirati prioritete cilje in aktivnosti, na podlagi katerih je bil pripravljen strateški zemljevid. Določeni so bili pripadajoči kazalci in ciljne vrednosti za naslednje strateško obdobje. Poudarek je bil na pregledu, kaj že imamo dobrega in kako lahko to še nadgradimo v smislu boljšega spremljanja poslovanja.

V končni BSC je bilo s strani kolegija izbranih 19 strateških ciljev in aktivnosti, ki so prikazani na zemljevidu. Člani kolegija so na bolj operativni ravni po poslovnih enotah in področjih določili tudi podrejene cilje in aktivnosti, ki podpirajo prikazane. Iz strateškega zemljevida se vidi enakomerna razporeditev ciljev in aktivnosti skozi vse štiri vidike BSC. S tem je dosežena uravnoteženost finančnih in nefinančnih kazalcev poslovanja. S pomočjo povezav od aktivnosti do ciljev tudi vidimo, da ni praznin, saj ima vsak cilj eno ali več aktivnosti, ki ga podpirajo. Osnovna logika BSC je, da le s pomočjo usposobljenih in motiviranih zaposlenih, ki imajo na voljo ustrezna sredstva, lahko skozi dovršene poslovne procese na eni strani pridemo do zadovoljnih kupcev, ki nas nagradijo z rastjo prihodkov od prodaje, na drugi strani pa preko optimiranja stroškov do ustreznega dobička na prodajo. Skupen rezultat je višja dodana vrednost na zaposlenega, za katero si vsi skupaj prizadevamo. Za izbrane aktivnosti in cilje je bilo določenih tudi 21 pripadajočih strateških kazalcev, od tega 7 na novo opredeljenih (novi kazalci ali drugačen način spremljanja).

Podjetje se mora s svojo strategijo ves čas prilagajati spremembam v poslovnem okolju. Zaradi stalnih sprememb predpostavljene povezave od aktivnosti do zelenih ciljev včasih ne držijo več. Kazalniki, s katerimi spremljamo poslovanje, posledično postanejo nerelevantni za poslovno odločanje ter jih je potrebno zamenjati z ustrežnejšimi.

Za konec pa še ena misel iz Priročnika za merjenje uspešnosti, ki jo je povedal Philip R. Lee: »Merjenje uspešnosti ni nekaj, kar bi vam storil nekdo drug, ampak nekaj, kar je narejeno skupaj v partnerstvu, da izboljšamo svoje sposobnosti na vsaki ravni – lokalni, državni, regionalni ali nacionalni – da bi dosegli skupne cilje.« To zadnje lahko prenesemo na svojo osebo raven, raven tima, oddelka, področja ali poslovne enote ter na koncu raven podjetja kot celote.

Poenostavljen strateški zemljevid za Domel, d.o.o. Na novo opredeljeni cilji in aktivnosti imajo debelejšo obrobo.

DOMELOV

MOTOR ZA ELEKTRIČNO KOLO

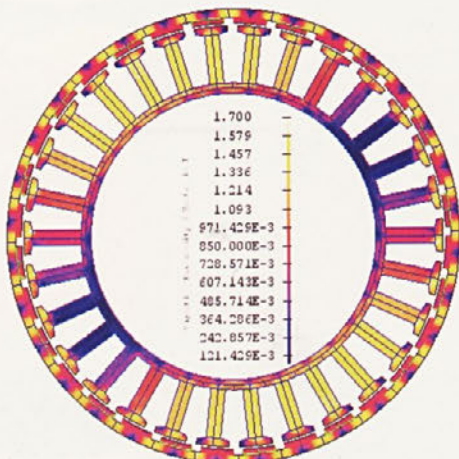
Blaž Bratina

E-prevozna sredstva se v zadnjem času vse pogosteje uporabljajo kot tematika ekološkega pristopa k zmanjševanju toplogrednih plinov po svetu, katerega cilj so manj onesnažena in tišja mestna središča. Povečanemu interesu javnosti je sledila tudi industrija in na trgu lahko zasledimo vse več tako imenovanih zelenih e-vozil z 0 g/km izpusta CO₂.

V Domelu smo se odločili, da skupaj z nemškimi partnerji vstopimo na trg električnih vozil, in sicer z razvojnimi projektom za aplikacijo električnega kolesa, v nadaljevanju e-kolesa. Da e-kolo »zaživi« na cesti, potrebujemo pogonski električni motor, ki je lahko nameščen spredaj, na sredini ali zadaj, krmilno senzorsko elektroniko, ki je v večini primerov zaradi izrabe prostora in izgleda vgrajena v motorju samem, in baterijo. Zaradi visoke koncentracije energije so le-te Li-ionske. V evropskih kolesih je vgrajen tudi momentni senzor, ki skrbi za to, da nam električni motor pomaga pri vožnji samo takrat, ko gonimo pedala. Temu principu se reče »pedelec«, in če je vgrajen ta sistem ter je maksimalna hitrost omejena na 25km/h, se tako kolo zakonsko obravnava kot navadno kolo – brez dodatnih registracij. Na koncu seveda potrebujemo še kolesarki okvir s pripadajočo opremo, ki je stvar proizvajalca kolesa.

Domelov razvojni projekt je razvoj visoko učinkovitega, električno-pogonskega motorja, ki je nameščen v zadnjem kolesu e-kolesa. Trenutno smo v fazi, ko je bil že izdelan prvi prototip, sedaj pa sledijo študije o nadaljnjem izboljšanju izkoristka s fino optimizacijo ter čim efektivnejšo implementacijo elektronike v sam motor. Prototipni motor je bil predstavljen na največjem evropskem sejmu EUROBIKE 2012 avgusta letos v nemškem Friedrichshafnu.

Naš kupec je firma BMZ, ki se ukvarja s proizvodnjo in prodajo Li-ionskih baterij in sistemov. Na področju e-koles je BMZ že prisoten kot dobavitelj baterij in krmilnih sistemov. Sedaj pa hočejo vstopiti na trg tudi s končnim produktom, zato so kupili v Nemčiji zelo znano znamko AEG za področje koles. Baterijski sistem že imajo, prav tako krmilni sistem, z Domelom pa delajo na razvoju motorja, ki bo imel integrirano elektroniko ter momentni senzor. Poleg našega motorja, ki je bil vgrajen v kolo uveljavljene nemške znamke s tradicijo AEG, so se na sejmu predstavili tudi Bionx, Bosch, Swiss drive, ION, Albert, Stromer, Panasonic, Höganäs, KTM, Scott, Cannondale in vsi ostali, ki kaj pomenijo v kolesarskem svetu. Dizajn našega motorja je za razliko od večine drugih manjšega premera ter nekoliko večje dolžine, ki pa še vedno ustreza standardnim dimenzijam kolesa. Kot je vidno na sliki, je tak motor skrit med zobniško piramido in zavorni disk ter tako zelo nevpadljiv.

Gostota magnetnega pretoka prototipnega motorja.

AEG e-kolo z Domelovim pogonskim motorjem.

Hiter porast e-koles v evropskem prostoru (Nemčija, Nizozemska, Belgija, Švica ...) in predvsem Indiji ter na Kitajskem priča o izjemnem povpraševanju na trgu in velikem potencialu, kar še dodatno pripomore k hitrejšemu razvoju tako električnih motorjev kot Li-ion-skih baterij.

Eden od razlogov za rast povpraševanja za e-kolesa z direktnim pogonom je njihova »neslišnost«, kar daje občutek, kot da sploh nimamo pomožnega motorja, zaradi česar lahko uživamo v gibanju v naravi kot z navadnim kolesom. Posebno starejši del populacije je ciljna publika za taka kolesa, saj jim omogoča, da ostajajo aktivni v naravi, čeprav imajo določene gibalne ali kondicijske omejitve.

Okvirna cena e-koles na sejmu v Friedrichshafnu se je gibala od 1800€ dalje. Dodatna spodbuda prihaja tudi s strani EU, ki finančno podpira razvoj električnih vozil.

Domelov motor, vgrajen v zadnjem kolesu znamke AEG.

POSLOVNA

ENOTA LABORATORIJSKI SISTEMI

Minili sta dve leti od popolne priključitve Tehnice k Domelu. Nastala je PE Laboratorijski Sistemi. Izdelujemo namizne laboratorijske aparate za potrebe zdravstva, medicine, farmacije, forenzike, mikrobiologije, geologije, živilstva, biogenetskih preiskav ...

Matej Galjot

Proizvajamo naslednje skupine aparatov: stresalniki, centrifuge, mešalci, inkubatorji, razbijalci in posnemalniki za mleko.

V poslovni enoti je trenutno zaposlenih 37 sodelavcev. Od drugih PE se zaradi specifičnosti proizvodnega procesa in proizvodov precej razlikujemo. Še vedno imamo samostojno komercialno in nabavo, razvoj in proizvodno - tehnični oddelek, kamor poleg proizvodnje spadajo tudi skladišče, plan, kontrola in proizvodna tehnologija.

V letu 2011 smo tudi za našo lokacijo pridobili certifikat okoljskega standarda ISO 14001, ter najprej izboljšali ravnanje z odpadki in nevarnimi snovmi.

PROIZVODNO- TEHNIČNI ODDELKI

Proizvodno- tehnični oddelek je sestavljen iz dveh proizvodnih enot: proizvodnje sestavnih delov in montaže aparatov.

V proizvodnji izdelujemo polizdelke za lastne potrebe in vršimo usluge na strojih za druge poslovne enote Domela. Prejšnji mesec smo prevzeli izdelavo statorskih paketov 497 in 419 na hidravlični stiskalnici in brušenje le-teh. Veliko sodelujemo z maloserijskimi obdelavami pri razvojnih projektih za celoten Domel.

V montaži sestavljamo laboratorijske aparate v manjših serijah do 30 kosov. Proizvajamo aparate pod svojo blagovno znamko in OEM za stalne kupce z njegovo blagovno znamko. Te aparate montiramo mesečno v naročenih serijah. Aparate izdelane z blagovno znamko Tehnica izdelujemo glede na stanje zaloge. Ti so namenjeni za prodajo našim končnim kupcem.

V montaži je bilo v dveletnem obdobju s strani proizvodnje tehnologije narejenih

Klemen Krmelj pri končni kontroli stresalnika Vortemp

veliko sprememb. Potrebno je bilo preurediti proizvodnjo in dopolniti tehnološko dokumentacijo, ki ni bila popolna. Dokumentirani so bili vsi opisi delovnih postopkov. V celoti želimo zmanjšati število operacij in odpraviti ročno vijačenje. To smo uspeli s standardizacijo vijačnega materiala in nakupom električnih vijačnikov. Povečali smo produktivnost z izdelavo priprav za ovijanje komor za inkubatorje in natiskavanje ležajev in puš za kroglični razbijalec. Prav tako kontinuirano optimiziramo montažne procese, saj stalno izdelujemo nova orodja in priprave, s katerimi olajšamo sestavo aparatov in krajšamo čas sestave.

V 2011 smo najprej preuredili montažo izdelkov in končno kontrolo aparatov. V montaži smo s prestavitvijo delovnih mest pridobili več prostora. S tem smo olajšali delo ter izboljšali urejenost. Preuredili smo skladiščno logistiko. V centralnem skladišču smo preuredili postavitev regalov. Hkrati smo prestavili skladišče lesene in kartonaste embalaže, lakiranih ohišij in uredili skladišče nevarnih snovi. S tem smo pregledno uredili notranjo logistiko in pridobili dovolj prostora za nemoteno delo.

V letu 2012 pa smo preuredili proizvodnjo sestavnih delov. Izločili smo nekaj odsluženihih strojev, prenovili tla z epoksi premazom ter prebarvali opremo in zidove. Hkrati smo preuredili tloris strojev. Pridobili smo novo dvoosno stružnico Doosan Puma z gnanimi orodji. S tem smo zelo izboljšali produktivnost, rešili smo se ročnih del in močno zmanjšali število operacij. V proizvodnji opravljamo dela: varjenje, stiskanje, klasično in CNC struženje in rezkanje, strojno brušenje, ročna dela, pranje in lakiranje. Naša posebnost je maloserijska proizvodnja, ki jo opravljamo na klasičnih strojih. To pomeni več dela za spremljevalne in podporne službe proizvodnje. Za izboljšanje tehnologij v proizvodnji smo predlagali kar nekaj inovacij. Tako smo naredili razne priprave za varjenje ekscentrov, orodja za stiskalnice in več drobnih izboljšav za varno delo in večjo urejenost. S tem se je povečala produktivnost in predvsem se je zmanjšal izmet, ki pri manjših serijah že sam po sebi predstavlja velik odstotek.

V dveh letih smo tudi močno zmanjšali število zaposlenih v proizvodnih oddelkih. S tretjino

Uroš Lenkič pri struženju

manj proizvodnimi delavci kot ob priključitvi smo ob podobni prodaji izpolnili vsa naročila prodaje. Ob tem smo povečali usluge strojne obdelave za druge PE. To nam je uspelo z izboljšanjem tehnoloških postopkov, preureditvijo tlorisov strojev in delovnih mest, z boljšo urejenostjo in z izboljšanjem discipline.

V prihodnje bo potrebno vložiti energijo v izboljšanje ergonomije delovnih mest in povečati produktivnost v vseh oddelkih. V letu 2013 planiramo postavitev ergonomsko projektiranega montažnega delovnega mesta za povečanje produktivnosti na ročnih montažnih delovnih mestih.

Miha Nadrag nastavitve CNC stroja Doosan Puma

RAZVOJNA

KONFERENCA NELA RAZVOJNI CENTER D.O.O.

Lojze Demšar

Namen razvojne konference je bil, da pogledamo dosežke na projektih, izzive, ki nas še čakajo, in prispevamo k povečanju sinergijskih učinkov znotraj razvojnega centra NELA. S tem dogodkom prispevamo tudi k povečanju sinergijskih učinkov med uporabniki znanj ter med družbeniki – ustanovitelji razvojnega centra.

V torek, 6.11.2012, je bila na Šmarjetni gori prva razvojna konferenca razvojnega centra NELA. Predstavili smo 12 projektov, ki se odvijajo v razvojnem centru. Udeležencev konference je bilo 62, med njimi zaposleni, direktorji podružnic in člani strokovnega sveta. Tokrat smo dosežke predstavljali sebi in javnosti, jutri pa bomo tekmovali v svetu.

V razvojnem centru NELA pišemo več zgodb, ki skupaj sestavljajo zgodbo o uspehu.

Vsi vemo, da Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo z vzpostavitvijo razvojnih centrov slovenskega gospodarstva spodbuja razvoj in vlaganja v razvoj. Vendar se tu odvijajo še druge, vsaj toliko pomembne zgodbe:

1. Sodelovanje med slovenskimi podjetji – pregovorno Slovenci obdelujemo vsak svoj vrtiček. Model razvojnih centrov slovenskega gospodarstva je postavil temelje za sodelovanje in povezovanje. To je proces, ki je stekel in že daje rezultate. Pravi rezultati pa se bodo pokazali na dolgi rok.

2. Sodelovanje med institucijami znanja in podjetji - znanje, ki se na koncu ne plasira na trg, je mrtvo znanje. Kaj nam pomaga znanje v predalu? Nič. Znanje je potrebno unovčiti na trgu.

3. Prijava pravic industrijske lastnine – kot so blagovne znamke in patenti. Tu je slovenska industrija v povprečju dokaj skromna. Biti moramo bolj ambiciozni in samozavestni. V razvojnih centrih se razvija kultura zaščite industrijske lastnine. To je proces, ki je potreben in bo koristil tudi prihodnjim generacijam.

4. Odpiranje novih podjetij - za posamezne podjetniške ideje, ki se v razvojnem centru porajajo in ustvarjajo. Konec mora biti z ležernostjo in sledenjem starim vzorcem. Vzpostaviti moramo okolje, kjer bo spodbujan pogum in s tem tudi potencialno tveganje.

Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo pripravlja Slovensko industrijsko politiko, katere namen je oblikovati proaktivno Slovensko industrijsko politiko in podati

usmeritev za sprejem ukrepov horizontalnih in sektorskih politik.

Cilj je izboljšati konkurenčnost, poslovno okolje ter trajnostni vidik gospodarstva.

Slovenska industrijska politika bo predstavljala osnovo za oblikovanje programov ukrepov s področja podjetništva, konkurenčnosti in tehnologije v obdobju nove finančne perspektive 2014 – 2020.

K temu procesu smo bili povabljeni tudi predstavniki razvojnih centrov in gospodarstva, za kar smo hvaležni sodelavkam in sodelavcem na Ministrstvu za gospodarski razvoj in tehnologijo.

Lahko rečemo, da je to odlična popotnica za prihodnost.

SPLET

KOT NOČ IN DAN

Klemen Urbančnik

Tako bi namreč lahko primerjali trenutno in novo spletno stran, ki jo pripravljamo v podjetju Creatim Ržišnik Perc. Ne le zaradi oblikovne podobe, ki je bila prej temna, po novem pa bo svetla, temveč zaradi cele kopice vsebinsko-tehničnih sprememb, ki jih bo nova spletna stran prinesla.

Ker razvoj v Domelu igra ključno vlogo in je konkurenčna prednost, mora tudi prenovljena spletna stran odražati visok nivo kakovosti in biti tehnološko dovršena v svetovnem merilu. Zato smo se naloge prenove spletne strani lotili še posebej skrbno. Pripravili smo analizo obstoječe spletne strani in analizo konkurence, v katero smo zajeli več kot 20 konkurenčnih spletnih mest. Na osnovi ugotovitev smo lahko definirali koncept novega spletnega mesta.

Cilji

Obiskovalci spletne strani, ki podjetja ne poznajo, si običajno v nekaj sekundah ustvarijo občutek o relevantnosti vsebine na spletni strani glede na svoja pričakovanja. To pomeni, da imamo le nekaj sekund časa, da jim povemo, kdo ste in kaj delate. Ob tem smo definirali tri vsebinske cilje, ki jih moramo doseči, in sicer, da obiskovalcu povemo, da ste:

- »market leader« - med vodilnimi na trgu na določenih segmentih izdelkov,
- »trend setter« - narekujete tehnološki razvoj v panogi,
- »long-term partner« - razvojni dobavitelj, ki dela na dolgi rok.

Ste vedeli, da je Domel v svoji dolgi in bogati zgodovini izdelal že več kot 250 milijonov motorjev? Najbrž ne vsi. Je pa to gotovo impresiven podatek, ki ga je potrebno izpostaviti, saj nam pove, da ste na svetovnem trgu velik igralec in ne neka »garažna firma«. Taka trditev je primer, kako doseči prvega izmed zastavljenih ciljev. Za doseganje zastavljenih ciljev smo predvideli osrednji »banner«, na katerem bo glavni fokus na strani.

Potem moramo obiskovalcem povedati še, kaj delate. V ta namen smo zasnovali »izdelčno pasico«, preko katere lahko obiskovalci hitro pridejo do izdelkov, bodisi preko izbire glavnih izdelčnih skupin bodisi preko izbire industrije.

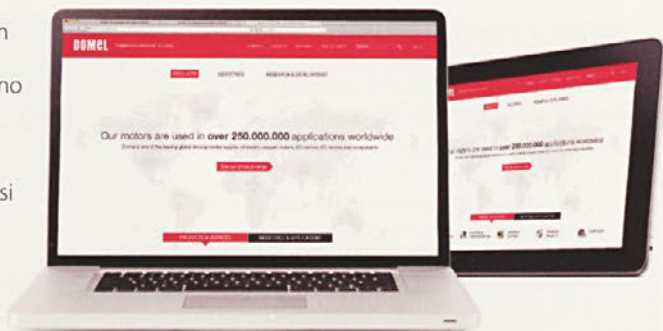
Oblikovna podoba

Samo oblikovno podobo seveda definira priročnik celostne grafične podobe podjetja. Tukaj je pomembno, da zagotovimo enotni »look & feel« izgled skozi vse marketinške kanale – tudi spletno stran. Pri oblikovanju smo si zadali sledeče cilje:

- stran mora delovati kredibilno;
- stran mora imeti jasen fokus;
- stran mora biti skladna s sodobnimi oblikovnimi trendi, ki poudarjajo preglednost in minimalizem.

Fokus uporabnika in merljivost

Sama oblikovna podoba nam sicer sama po sebi ne pove kaj dosti, komunicira namreč vsebina, zato nismo ničesar prepustili naključju. Pripravljene oblikovne osnutke smo dodatno testirali z nekaterimi spletnimi orodji. Omeniti velja testa »opacity map report« in »attention heat map«. Prvi nam je povedal, kaj bodo uporabniki opazili po nekaj sekundah opazovanja strani, drugi pa katerim elementom bodo uporabniki posvetili največ pozornosti. Opravljeni testi so nam dali pozitiven odgovor, torej, da so jasno izpostavljene vsebine, ki jih želimo poudariti.

Tehnikalije za piko na i

Nova spletna predstavitev bo temeljila na nekaterih najnovejših razvojnih pristopih pri izdelavi, in sicer:

- »responsive web design« - oblika in vsebina spletne strani se bo avtomatično prilagajala napravi (računalnik, tablice) za boljše uporabniško izkušnjo (lažja navigacija ...),
- HiDPI (retina ready) podpora – bolj čiste grafike na visokoresolucijskih ekranih (novi Mac-i, iPad-i ...),
- »web fonts« - podpora primarni tipografiji, kljub temu da gre za nestandardni font,
- »microformats & microdata« - s pravilno strukturirano kodo omogočamo iskalnikom, da stran lažje najdejo in jo bolje pozicionirajo,
- podpora za slepe in slabovidne ...

Spletna stran kot prodajni kanal

Vloga spletne strani seveda ne bo le predstavitvene narave. Dala bo namreč povsem merljive rezultate. Uporaba napredne Google Analytics statistike bo dala vpogled v to, kaj obiskovalci gledajo, od kod prihajajo in številne druge koristne informacije. Vsa povpraševanja preko spletne strani bodo prihajala neposredno na elektronski naslov prodajne službe. Le-ta bo prav tako dobila vpogled v kontaktne podatke obiskovalcev, ki si bodo ogledovali podrobne tehnične karakteristike izdelkov, kar pomeni, da bodo točno vedeli, koga kaj zanima, in tako lažje navezali prodajni kontakt. Spletno stran bodo preko sistema za urejanje spletnih vsebin upravljali izbrani uredniki v podjetju in jo bo seveda možno tudi nadgraditi, odvisno od tega, kako bi želeli preko spleta optimizirati svoje delovne procese. Lahko bi jo nadgradili v smeri kadrovskega središča, kjer bi na enem mestu sprejemali in ocenjevali vse prošnje za delovna mesta, ali pa v smeri zaprtih strani za vse dobavitelje ... Skratka, možnosti so neomejene. Novo spletno stran si boste predvidoma lahko ogledali v mesecu januarju.

DOMELOVCI

V BMW-JEVI TOVARNI MOTORJEV

Martin Pintar

V začetku oktobra si je dvajset Domelovcev ogledalo tovarno bencinskih in dizelskih motorjev BMW v avstrijskem Steyr-ju.

Strokovno ekskurzijo smo napovedali že na podelitvi priznanj in nagrad za dosežke na področju inovativnosti. Ekskurzija je bila nagrada za delo na projektu razvoja in industrializacije novih motorjev za Husqvarno, nekaj je bilo nagrajencev iz splošne inovativne dejavnosti in iz zagona novega laboratorija za vibracijska preskušanja. Ekskurzija je bila organizirana pod okriljem Sekcije uporabnikov stalnih izboljšav pri Gospodarski zbornici Slovenije, tako da se nam je pridružilo še dvajset udeležencev iz drugih podjetij.

Na pot smo se odpravili v meglenem jutru 24. oktobra in ko smo se od Železnikov do Maribora le uspeli vsi zbrati, sta nas čakali še dve tretjini poti do avstrijskega Steyr-ja.

Steyr je mesto z bogato tradicijo pri proizvodnji potrošnikov naftnih derivatov, saj se poleg velike BMW-jeve tovarne nahaja tudi nekdanja tovarna Deimler-Puch, ki sedaj deluje kot MagnaSteyr. Ta prav tako deluje na avtomobilskem programu za različne znamke, v veliki meri pa tudi za tovorni program. V tem okolišju se nahaja tudi tovarna traktorjev Steyr. Kakor so nam povedali ob obisku v tovarni BMW, je v okolišju huda konkurenca za kvalitetne kadre, ki jih je težko dobiti. To jim tudi narekuje veliko truda pri vlaganju v znanje in ohranjanju še posebej strokovnih kadrov.

Tovarna BMW je bila dograjena leta 1982 na 308.000m² z začetno investicijo 4,7 milijarde€. V letu 2011 so z dobrimi 3.200 zaposlenimi ustvarili preko 3,5 milijarde€ prometa, v izdelkih pa to znaša preko 1,2 milijona motorjev. Zaposlenih je preko 3.200 ljudi. S tem prometom so bili lansko leto tudi največji avstrijski izvoznik, sicer za znanega kupca. Proizvajajo štiri- in šestvaljne bencinske in dizelske agregate ter dizelske agregate za MINI-ja. Tovarna se razprostira v dolžini enega kilometra. Na enem koncu se nahaja moderna zgradba, kjer je nameščen njihov razvoj, ki je hkrati BMW-jev kompetenčni center za štiri- in šestvaljne bencinske in dizelske motorje. Druge, predvsem večje motorje za BMW in njihove ostale prestižne blagovne znamke, proizvajajo v dveh drugih tovarnah. Tovarna se nadaljuje v ogromni hali, kjer je na eni polovici obdelovalnica z velikimi obdelovalnimi stojji, skritimi za velikimi protihrupnimi komorami, tako da je proces obdelave zelo malo viden. Za potrebe obdelovalnice potrebujejo ogromne količine hladilnih, mazalnih in pralnih tekočin. Ne pozabijo se pohvaliti z njihovo močno okoljsko zavestjo, saj kljub temu, da so ob veliki reki, vanjo ne spustijo nobene tekočine. Pod obdelovalnico imajo ogromne bazene in sisteme za obdelavo in prečiščevanje obdelovalnih tekočin, ki so jih razvili njihovi strokovnjaki in umestili že pri gradnji hale (1979-1982). Navajajo, da je njihova kvaliteta tudi v tem, da imajo močno službo za razvoj in vzdrževanje lastnih sistemov za varovanje okolja. Če pogledamo obdelovalnico s stališča procesov stalnih izboljšav, je bilo tu videti kar nekaj odlagalšč, ki so kazila splošno dober vtis.

Obdelovalnica se zaključuje v velikem, novem, računalniško vodenem skladišču z enosmernim dovozom, po občutku nekoliko večjim, kot ga imamo doma, le da je ta pokrit z nadstreškom, ki povezuje dva objekta. Centralna skladiščna enota je s stranskim objektom ter proizvodno in montažno halo povezana s paletnim tekočim trakom, ki omogoča transport velikosti europaleta. Očitno je, da veliko uporabljajo tudi železniški promet. Glede na velikost in težo sestavnih delov in izdelkov ter redne odpreme v ne tako oddaljen München, je to optimalna rešitev. Velike odlitke blokov za motorje dobivajo iz severnega Porenja. Za potrebe dnevne proizvodnje imajo dnevno v prometu milijon kosov sestavnih delov, računalniško voden skladišče pa ima 24.000 boksov za europaleta, kar zadošča za 14 - dnevno zalogo.

STARI

STROJI – 40 LET IN VEČ

V nadaljevanju tega ogromnega objekta se na zadnji tretjini nahaja montaža z velikimi tekočimi trakovi in moderno zasnovanim FIFO sistemom (drče) za distribucijo polizdelkov, ki jo zagotavljajo z milk-run transporterji. Ta del smo si ogledali z odra, ki je namenjen potrebam industrijskega turizma. Na montažnih linijah imajo sistem kroženja delavcev, v montaži delajo na tri izmene. Tu so nam tudi nekoliko podrobneje razložili njihove težave s kadri. Če je bila starostna struktura podjetja leta 1982, ko so zagnali novo tovarno, zelo nizka, se je v tridesetletnem delovanju podjetja ta povečala na povprečje slabih 50 let. Zavedajo se, da je težko dobiti dobre kadre, prisegajo na minimalno starost nad 25 let, hkrati pa se zavedajo, da so delavci pri 50+ lahko zelo dober kader, le delovno mesto in nekatere pogoje jim je potrebno prilagajati. Za ohranjanje kondicije zaposlenih so zapeljali tudi poseben projekt v sodelovanju z zunanjim partnerjem, ki je podprt z državnimi subvencijami za zaposlene stare nad 50 let. Izobraževanja in samoaktivnosti zaposlenih so razdelili na 5 področij: zdrava prehrana, aktiven sodelavec, skrb za zdravje, sprostitvene tehnike in prilagajanje delovnega mesta. Za slednje so nam pokazali primer improviziranega delovnega mesta izdelanega iz desk, kartona in vrvic, kjer si delavec lahko določi optimalno pozicijo posameznih elementov delovnega mesta. S tem pristopom nameravajo v sodelovanju z delavci v enem letu preveriti vsa delovna mesta v montaži. S prilagoditvijo delovnih mest, kot navajajo, je tudi starejšim delavcem delo lažje. Drug pripomoček za sproščanje in ugotavljanje napetosti posameznika je bil velik ekran na dotik, kjer je bilo potrebno slediti prikazanim točkam, uspešen dotik pa je na koncu pokazal rezultat sproščenosti.

Na enem od prehodov pred obdelovalnico in jedilnico imajo iz železnih cevi izdelano ograjo, ki prikazuje, kaj pomeni 1 mikron, namenjen pa je boljši ponazoritvi, v kakšnih tolerancah delajo.

Kljub zelo hudim zahtevam in natančnosti pa se tudi najboljšim kdaj zatakne, saj ena skupina na začetku ni in ni dočkala vodiča in smo namesto vzporednega imeli zaporedni ogled. S tem smo v zelo natrpanem urniku izgubili preveč časa, da bi lahko izvedli celoten program in si ogledali tudi tovarno elektronike AT&S v Leobnu.

V Leobnu je bil predviden tudi zaključek s kratkim ogledom starega mesta in večerjo v Gösserbrau v neposredni bližini tovarne Gösser. Ja, ja, po dobri večerji je bila edina ovira, da bi Gösser bolje spoznali, še dolga pot domov.

Domelovi udeleženci izleta

december 2012

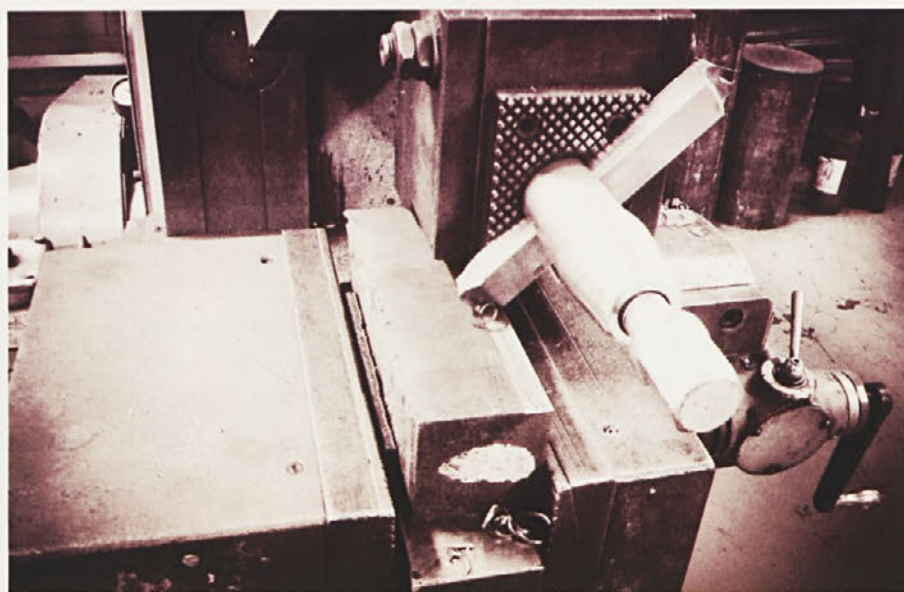
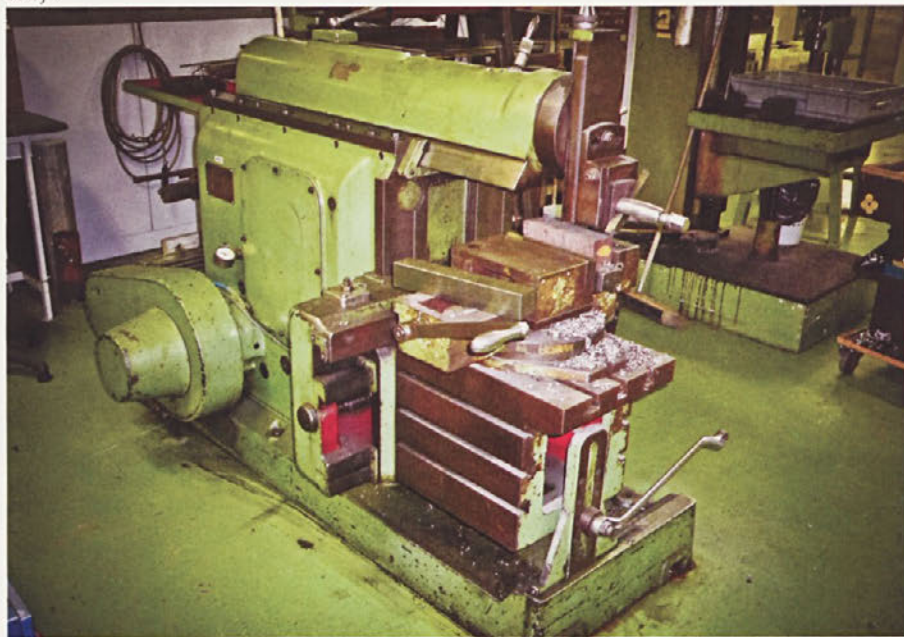
V našem podjetju imamo kar nekaj strojev, ki so že precej stari, a še vedno delujejo. Eden od njih je tudi skobeljni stroj, po domače »šeping«. Ta stroj stoji v oddelku vzdrževanja v Retečah in je kljub stari tehnologiji še vedno uporaben.

Roman Megušar

Skobljanje in pehanje je način odrezovanja s premočrtnim glavnim gibanjem, ki je sestavljeno iz delovnih in povratnih gibov. Orodje se med povratnim gibom privzdigne, da ne poškoduje že obdelane površine. Povratni gibi so pospešeni, da ne bi bile izgube na delovnem času prevelike. Čas povratnega hoda je tako imenovani jalov čas (takrat nož ne reže), zato skobljanje in pehanje po ekonomičnosti zaostaja za rezkanjem. s skobeljnim strojem lahko grobo poravnavamo plošče ploščatih obdelovancev.

Tak stroj je več let nazaj obratoval tudi v naši orodjarni, zdaj pa ga nadomeščajo novi, modernejši stroji.

BESNIŠKI

KVINTET

Danica Jelenc

Fantje iz ansambla Besniški kvintet prihajajo iz nam sosednje doline, iz Besnice, vendar so zelo prepoznavni tudi v naših krajih. Eden izmed članov te zasedbe, Miha Zupanc, je že kar nekaj let naš sodelavec, zato sem si zadala cilj, da ga naprosim, naj nam nekaj več pove o tem, kako on izkorišča svoj prosti čas. V začetku sicer ni bil prav preveč navdušen, a je le pristal na pogovor. Kaj vse mi je povedal, si lahko preberete v nadaljevanju. Skozi pogovor mi je postalo jasno, da fantje ostajajo na trdnih tleh in da se niso prepustili toku komercializacije. Zavedajo se, da v današnjem času lahko vsak, ki ima vsaj malo pojma o glasbi, že postane uspešen. Kvaliteta glasbe in povezanost glasbenikov z občinstvom pa ostaja nekje v ozadju. Ti fantje se temu toku hvala bogu niso prepustili. Več jim pomeni, da na njihovih nastopih publika uživa in se zaveda, da jih zabavajo zato, ker so poslušalci tako hoteli, ne pa, ker bi se oni radi dokazali ...

Besniški kvintet. Že vaše ime nakazuje, da prihajate iz sosednje doline, iz Besnice. Prosim, če na kratko predstavite člane zasedbe – kdo ste in od kod prihajate.

V ansamblu smo Rok Bertoncelj iz Besnice, ki igra trobento, Jan Potočnik iz Gorij s klarinetom, Jure Žagar iz Besnice basira, Tomaž Bertoncelj iz Besnice in jaz, Miha Zupanc, iz Podblice pa se menjavava na harmoniki in kitari.

Vaš ansambel ni nov, pred kratkim ste praznovali 10-letnico obstoja. Ali je vaša zasedba že od vseh začetkov enaka, ali se je v teh letih kaj spremenila?

Zasedba je bila deset let enaka, sedaj v enajstem letu pa je klarinetist Jan zamenjal prejšnjega klarinetista Domna Bertonclja. Če na zasedbo pogledamo iz glasbene perspektive, smo v osnovi klasični narodno-zabavni kvintet. Ves čas delovanja se bolj ali manj trudimo, da vsak od nas zna igrati več instrumentov in na ta način poskušamo zadovoljiti občinstvo in seveda tudi sebe še z drugačnimi zvrstmi glasbe.

Pa se vrniva na začetek vašega ustvarjanja. Kako ste se sploh zbrali oziroma kdo vas je nabral skupaj?

Trije člani (Rok, Tomaž in Domen) so že pred tem kot mladeniči skupaj igrali v ansamblu Voščenkarji, ki pa je prenehal s svojim delovanjem. Nekaj let po razpadu ansambla niso igrali nikjer. V času delovanja Voščenkarjev so med drugim igrali tudi na 50-letnici gospe Vikice. Le-ta pa je za praznovanje svoje 60-letnice spet vprašala te godce, če bi ji ponovno igrali. Kljub temu da Voščenkarjev že nekaj časa ni bilo več, so fantje izziv sprejeli. Novoustanovljeni zasedbi sva se priključila še basist Jure in jaz kot kitarist. No, in ko si enkrat v tem »zosus«, je potem težko izplavati iz njega, v bistvu toneš vedno globlje ...

Ali ste imeli mentorja? Kdo je bil tisti, ki vas je opozarjal, kaj ste naredili dobro in kaj bi morali bolje?

Uradnega mentorja nismo imeli nikoli. Največji mentor so kar poslušalci in prijatelji, ki brez dlake na jeziku povejo, kaj je dobro in kaj ne. Verjetno bi najbližje definiciji našega mentorja ustrezal Rokov oče Primož, ki je v teh koncih poznan večini ljudem.

Vaši nastopi so v glavnem veselice, razna praznovanja, poroke ... Ste se kdaj udeležili tudi kakšnega festivala?

Ne, nikoli se še nismo udeležili nobenega festivala in nič kaj ne kaže, da bi se ga v bližnji prihodnosti. Razlogi za to tičijo v naši filozofiji, ki je po osnovi še najbolj podobna filozofiji ljudskih godcev. In sama glasba je bila le del celote godčevstva. Seveda, tako kot ljudski godci tudi mi igramo za denar, saj verjetno nihče ne bi za »bohlonje« vlagal vsak teden po 15 ali 20 ur svojega časa in kar nekaj denarja v »musko«. Vendar pa to nikakor ni edini in osnovni motiv – vsak od nas preprosto čuti zadovoljstvo, ko recimo vidi polno plesišče, vesele obraze publike in tudi ko viža zazveni tako, kot duša hoče. Skratka, igramo za ljudi, za sebe in za denar. Festivali nam tako niso pisani na kožo, ker zahtevajo avtorsko glasbo, ki je nimamo in ker mislimo, da glasba ni namenjena tekmovanju oz. ocenjevanju. Tudi osnovna funkcija te glasbe, ki sodi v popularno-zabavno, se mi zdi, ni ravno koncertna oziroma festivalska, ampak sodi bolj »med rajo in za rajanje«. Seveda je danes tako, da če te ni na teh festivalih in TV-oddajah z narodno-zabavno glasbo, potem te praktično ni. Vendar, ker smo bolj lokalpatrioti, se s prepoznavnostjo za široke množice ne ubadamo prav veliko. Torej bi iz vsega tega lahko sklepali, da smo nazadnjaški, leni in ne dovolj glasbeno izobraženi. Tudi prav.

Kakšen je vaš repertoar, imate tudi kakšno avtorsko skladbo?

Ker smo v osnovi govedarji, se seveda v našem repertoarju največ pojavljajo viže ansamblov, kot so Avseniki, Alpski kvintet, Štirje kovači, Slaki in še kar nekaj drugih podobnih viž iz zakladnice slovenske narodno-zabavne glasbe. Izvajamo seveda tudi zabavno-plesno glasbo, našlo bi se pa tudi še kaj drugega. Skratka, v repertoar večinoma vključujemo glasbo, ki je nam všeč. Imamo tudi tri lastne skladbe, vendar se niti ne spomnim več, kdaj smo jih nazadnje izvajali. Kot sem omenil že prej, smo v glasbenem smislu dokaj konservativni in nismo podvrženi sedanji gromozansko veliki glasbeni produkciji, ki »štanca« melodije, besedila in aranžmaje, kot recimo naše podjetje motorje po tekočem traku na Kitajskem. Tu se pa potem lahko sprašujemo tako glede izvirnosti kot kvalitete.

DROBNI

RAČUNALNIŠKI NASVETI

Roman Megušar

Povečajmo vidljivost z uporabo miške in tipkovnice

Kaj štejete za vaš največji uspeh ali drugače – kateri nastop je tisti, ki se ga boste za vedno spominjali?

Ja, no... Za nas je uspeh že to, da se že več kot deset let ukvarjamo z igranjem in se prenašamo v dobrem in slabem. Tisti nastop pa je zagotovo lanskoletni koncert ob 10-letnici.

V vaši okolici deluje kar nekaj podobnih zasedb. Ali so ti ansambli vaša konkurenca ali sodelujete drug z drugim?

Ah, ne bi rekel konkurenca. Seveda sodelujemo – npr. če je več povpraševanja za isti termin, potem predlagamo »kolege«. Tudi če se zgodi višja sila in kdo od nas ne more iti »na špil«, ga nadomesti kdo iz teh ansamblov in obratno. Nekaj malega se ubadamo tudi z vzgajanjem »naslednikov«, ki pa so kmalu boljši kot učitelji...

Kakšni pa so vaši plani za naprej?

V prihodnje bi, kot sem že prej omenil, čim večkrat radi videli polna plesišča in vesele obraze. Za to pa je potreben trud na več področjih - na glasbenem predvsem v izpopolnjevanju na inštrumentih, petju, muzikalnosti...

Kaj za vas pomeni veseli december – se število nastopov poveča, ali ste bolj zasedeni čez leto?

Zadnja leta za nas december niti ni tako zelo naporen – verjetno se pozna kriza in da je manj denarja, tako da če že kake družbe priredijo novoletno zabavo, potem najamejo cenejši ansambel. No, ali pa so se nas preprosto naveličali. Sicer pa smo najbolj zasedeni od maja do oktobra, ko so svatbe in veselice vsak teden in je treba igrati večinoma po dvakrat na vikend. Najbolj mirno je navadno v mesecih po začetku leta – takrat lahko izpilimo nove pesmi, da nam ni potrebno ves čas improvizirati.

Kako pa je z vašim prostim časom, ali ga sploh poznate?

Seveda ga poznamo. Recimo, ko greš »na špil«, je najbolje, da si rečeš, da je to tvoj prosti čas in uživaš. No, vedno se lahko najde prosti čas, samo vzeti si ga je treba.

Najbrž ni nikogar med nami, ki ne bi želel kdaj kakšno stvar na svojem računalniku videti bolj od blizu. Včasih želimo videti kakšen drobn tisk dokumenta, včasih kakšen del fotografije ali pa le določene podatke na spletni strani, na kateri je zelo veliko podatkov.

Hitro si lahko pomagamo z uporabo tipke CTRL na tipkovnici ter koleščka na računalniški miški.

Najprej pritisnemo tipko CTRL, nato pa z vrtenjem miškinega kolesa določeno vsebino povečujemo ali pomanjšujemo. Zakaj pomanjšujemo? Kajti, kar povečamo na spletnih straneh, povečano tudi ostane. Za ohranitev prejšnjega videza vsebino pomanjšamo nazaj na staro stanje. Drugače je pri lokalnih dokumentih (word, excel...), tam te sistem vpraša, če želiš spremembe shraniti – tu je odločitev vaša.

ENKRAT

JE BIL EN FRAN LEVSTIK

Katarina Prezelj

Na koga pomislite ob zgornjem naslovu? Na Martina Krpana? Ali pa na pravljico Kdo je napravil Vidku srajčico? Mogoče celo na potopis Popotovanje iz Litije do Čateža, ki ga Fran prične takole:

Bilo je letošnjo jesen o svetem Martinu. Napotiva se na Dolenjsko jaz in moj prijatelj, ki ga imenujem Radivoja, ker ni vsakemu človeku všeč, da se njegovo ime raznaša po knjigah od ust do ust. Vem, da jih je dovolj, ki tega komaj čakajo; ali nikdar niso bili vsi ljudje enaki pa tudi ne bodo.

Zjutraj ob osmih odrineva iz Litije, vzemši starikavo babo, da nama je odnašala in pot kazala. Nisva šla zdaj šele prvič v te kraje, ali nikdar še ne po tej poti; bila je tedaj obema neznana.

No, lahko bi rekla, da je ta kleni Dolenjec in zavedni Slovenec tudi deloma kriv, da sem na Martinovo nedeljo imela obupno težke noge. Odpravila sem se namreč po zdaj že tradicionalni, mislim da letos 26. Levstikovi poti iz Litije do Čateža.

Torej, bilo je letošnjo drugo soboto v novembru, odpeljeva se z avtobusom na Dolenjsko jaz in moja prijateljica, ki jo imenujem Rezika, ker ni vsakemu človeku všeč, da se njegovo ime razglaša v raznih glasilih.

Še pred osmo zjutraj, potem, ko sva se prijavili na štartu in dobili kartončke, kjer sva med potjo zbirali žige, sva odrinili iz Litije. Pot, ki nama je bila obema neznana, so kazali številni pohodniki, ki so se odpravljali po taisti poti, in pa lične table z oznako

Levstikova pot, na katerih so zapisani odlomki Levstikovega popotovanja in so razporejene po vsej 22-kilometrski trasi. Ja, precej dolga pot, ampak lepa. Kar naprej sva vzdihovali in občudovali lepoto pokrajine v jesenskih barvah, dolenjske griče in ravnice, hiše, kozolce, zidanice ... Vmesnih postaj je bilo toliko, da jih nisva več šteli. Okušali sva domače dobrote in pili mlado vino. Povsod se je slišala harmonika, ponekod tudi petje. Veselje, sproščenost, smeh, dobra volja in tisti prijetni občutek, da se nikamor ne mudi.

Prav pa je, da se ob tem spomnimo na velikega literata, Frana Levstika (1831 Dolnje Retnje pri Velikih Laščah – 1887 Ljubljana). Ta pesnik, pripovednik, literarni kritik, jezikoslovec, narodni in politični ideolog, časnikar in še marsikaj si je močno prizadeval za rabo in ohranjanje slovenskega jezika. Prepričan je bil, da je jezik eden najvažnejših znakov narodnosti, da je močan izraz narodne samobitnosti, da je merilo kulture.

V času, ko je živel, je bil eden najpomembnejših slovenskih javnih in kulturnih delavcev. Bil je izrazit svobodomislec in najvidnejši predstavnik mladoslovencev v boju zoper konservativna politična načela staroslovencev. Osnovo za dober slovenski jezik je videl v govoru dolenjskega in notranjskega kmeta; ta dva živita v pokrajini, ki je varno spravljena na sredi slovenskega ozemlja. Slovenskim pisateljem je svetoval, naj se opirajo pisanja v domači besedi, v domačih mislih, na podlagi življenja, da bi Slovenec videl Slovence v knjigi, kakor vidi svoj obraz v ogledalu. Svoje nasvete pisateljem je Levstik sklenil z opozorilom: »Čas je, da bi se iz ljudstva zajemalo bolj kakor do zdaj« in z opominom »Učimo se jezika iz ljudstva!«

(vir <http://www.velike-lasce.si/velikolaska-dezela/velikolaski-razumniki/fran-levstik.html>)

Bodimo ponosni na svoj jezik. Slovenski jezik. Spoštujemo ga.

Pohod pa ... ja, toplo priporočam!

JESENSKI IZLET

Na lep jesenski petek sredi oktobra smo sodelavci iz oddelka kakovosti iz Iskra Mehanizmi odšli na kratek, a zanimiv popoldanski izlet. Dogovoril sem se z Mirom, da smo si lahko ogledali Domel, nato smo se še povzpeli na sv. Miklavž in zaključili na Rovnu. Skratka en tak izlet, čisto po mojem okusu.

Tomaž Habjan

V Domel smo prispeli nekje okrog pol enih, kjer nas je sprejel Miro, ki je bil mimogrede odličen vodič. Ogledali smo si oddelek avtomatskih stiskalnic (»štancarijo«, AS), del montaže in proizvodnje, šli smo skozi orodjarno, merilnico, APEC in oddelek BMC, kjer smo ogled tudi zaključili. Hm, moram povedati, da se je v tega pol leta, kar me ni v podjetju, kar nekaj spremenilo. Pri AS je robot, pa delujoča robota za kontrolo in raziglanje na BMC, nova lepilna za Stihlov rotor, laserski varilnik v orodjarni, delovala je linija za Husqvarno, povečala se je orodjarna, v delu montaže so sedaj pisarne, pa najbrž še kaj. Skratka pohvalno, ni kaj.

Vtisi mojih »novih« sodelavcev so bili zelo pozitivni, predvsem so bili presenečeni nad velikostjo Domela, nad avtomatizirano proizvodnjo, kjer so marsikje že prisotni roboti. Zanimiva se jim je zdela orodjarna z njeno velikostjo in opremljenostjo. Presenetil jih je oddelek AS z urejenostjo, prostornostjo in redom. Tudi montažne in navijalne linije so pustile pozitiven vtis oziroma vtis, kakšna je velikoserijska proizvodnja motorjev.

Zanimivo se jim je zdelo, da Domel kar nekaj linij oziroma postaj naredi sam. V proizvodnji so bili zanimivi stružni avtomati, brusilni stroji in ozke tolerance, ki jih morajo delavci zagotavljati na teh strojih. Opazili so, da v Domelu delavci precej več merijo ročno z merili in kalibri, medtem ko se v Iskri Mehanizmi daje poudarek koordinatnemu merilnemu stroju in se ne meri toliko ročno. Menim sicer, da je prava pot nekje vmes, tako da bi tudi v Domelu moral biti en koordinatni merilni stroj lociran nekje blizu BMC-ja in AS, za potrebe obeh oddelkov.

Prehod na bolj avtomatsko merjenje pa se je že zgodil na oddelku gredi, kjer se je ravnokar postavil stroj za avtomatsko kontrolo gredi. Da pa ne bo vse izvenelo kot sama hvala, smo dali minus kakovosti zraka v oddelku BMC, kjer se je vsaj meni zdelo, da je le-ta slabša kot je bila, vendar za boljši zrak v delavnici precej lahko naredijo tudi delavci sami. Ko sem na hitro preveril, kako je z odsosovalnimi šobami na strojih, sem ugotovil, da jih ni bilo veliko nad orodjem, ampak so bile porinjene na konec stroja.

Novi sodelavci so vprašali tudi o lastništvu in le-to povezovali s sproščenim ozračjem med delavci v proizvodnji.

To sproščenost smo prenesli tudi v popoldne, ko smo zagrizli v strmo pot mimo škratov na vrh sv. Miklavža. S hitrostjo nismo pretiravali, saj smo imeli še celo popoldne pred seboj. Na vrhu še obvezna fotografija in lepo počasi na pivo in k Marinu na Rovn.

Tudi na Rovnu se je pokazalo, kaj pomeni Domel za dolino, saj so bili praktično vsi gostje Domelovci. Še gasilska desetina iz Dolenje vasi, ki je imela takrat tam trening, je v celoti sestavljena iz Domelovcev.

Naj zaključim. Imeli smo se lepo. Taki izleti so dobrodošli za vsak oddelek, saj vedno v vsakem podjetju, naj bo večje ali manjše, tehnološko naprednejše ali tudi ne, iz iste branže ali ne, lahko, če le opazuješ kaj pametnega, vidiš, slišiš in tako to tudi enkrat uporabiš. In take izlete bi podjetja morala bolj spodbujati, saj se zagotovo obrestujejo in so najbolj enostavna, najcenejša, najbolj sproščena in najbolj možna za izboljšave in inovacije pri lastnem delu.

Kar spomnite se izletov v LIV, Cimos, Revoz, Mahle ..., kjer smo poleg druženja spoznavali tudi, kako funkcionirajo drugje. Slovenija je v svetovnem merilu majhna in nepomembna, in podobno trenutno velja tudi za naša podjetja, ki se »skrivajo« v svojih dolinah, delajo, se razvijajo in se trudijo vsako zase. Upam, da se vsi v teh podjetjih zavedajo, da ta podjetja večinoma niso in ne bodo medsebojna konkurenca, saj je izziv in priložnost v svetu dovolj, zato se je potrebno bolje spoznati in sodelovati prek raznih grozdov ali razvojnih centrov, poiskati sinergije in konkurenčno, samozavestno nastopati na svetovnih trgih. Pri takemu spoznavanju lahko malenkostno pripomorejo tudi taki izleti.

Za zaključek pa ene ovinkaste pozdrave iz Lipniške doline.

Janja Kozjek

Neverjetno, pa je spet december. Kaka hitro se čas vrti. Vse je v prednovoletnem vzdušju, v pričakovanju nečesa novega, dobrega. Domovi so že okrašeni, novoletne jelke se šibijo pod okraski. Manjkajo samo še jaslice, ki jih postavimo na predbožični večer. Misli so usmerjene na bližajoče se praznike in čar njihove moči. Navkljub temu ne smemo pozabiti na ljudi okrog sebe, predvsem tiste, ki so sami, pozabljeni, brez služb, bolni in onemogli. Polepšajmo jim dan z malenkostjo, lepo besedo, s stiskom roke ter jim zaželimo polno zdravja in miru v duši. Pozabiti pa ne smemo tudi na samega nase. Skrb za lastno zdravje naj bo v prvi vrsti z željo, da nam bo služilo tudi naprej. Vendar, da bo res tako, moramo imeti pred seboj cilje in aktivnosti, kako bomo za to poskrbeli.

Še vedno smo pri hrbtenici, zato nadaljujem članek iz prejšnjega glasila, ko sem predstavila bolezi hrbtenice. Novejše ugotovitve raziskav navajajo, da napačnih gibov hrbtenice ni, če smo telo na to pripravili. Če določenih gibov nismo že dolgo izvajali, je potrebna previdnost oz. nepretiravanje.

Ali ste vedeli, da se telo samo zdravi? Operacije in protibolečinska zdravila samo lajšajo bolečine. S pravilno vadbo odpravimo vzroke (seveda če hrbtenica ni poškodovana) in pomagamo telesu do samoozdravitve.

V telesu poteka samozdravljenje v treh fazah:

1. Vnetna faza, ki nastane zaradi okvare tkiva. To aktivira imunski sistem, da začne ukrepati. Naredijo se nove žilice, ki izboljšajo prekrvavitve vnetega tkiva in s tem odvajanje uničenega tkiva ter dovajanje novih gradiv. V poškodovani predel prispejo tudi celice imunskega sistema – levkociti, ki začnejo izločati t.i. vnetne mediatorje, ki ohranjajo vnetje.
2. Faza hitre rasti pomeni, da celice vezivnega tkiva začnejo proizvajati novo vezivno tkivo in z njim zapolnjevati poškodovani predel.
3. V tej fazi potekajo spremembe v kakovosti tkiva, ki povečuje njegovo mehansko obremenljivost in zato je potrebno začeti z obremenitvami, torej s telovadbo, da se tkivo okrepi.

Zadnje ameriške študije so pokazale, da se lahko celo medvretenčna ploščica skoraj v celoti zaceli, če pravilno obremenjujemo telo in mu pomagamo ter omogočimo dovod hranilnih snovi v medvretenčno ploščico in odvajanje odpadnih snovi iz nje.

SEDENJE NA DELOVNEM MESTU

Že dolgo se priporoča sedenje na žogi, ki naj bi omogočala bolj dinamično sedenje. Dejstvo pa je, da celo tisti z zdravim hrbtom ne morejo dlje časa sedeti na žogi, saj je takšno sedenje prenaporno in preobremenjujoče. Pokazalo se je, da je žoga super vadbeni pripomoček za vadbo mišic in ne del pisarniškega pohištva.

Poleg žoge obstaja mnogo modelov pisarniških stolov, ki jih lahko prilagodimo in naravnamo lastnemu telesu. Vendar

imamo lahko še tako kakovosten pisarniški stol, nas ta ne bo obvaroval pred težavami s hrbtenico. Težava je v tem, da so mišice pri sedenju premalo obremenjene in tako premalo oskrbovane s kisikom. Torej, naše mišice se morajo stalno aktivno gibati, ker drugače pride do zateglosti in zakrčenosti mišic. Popolnoma zadostuje, če večkrat vstanemo, se sprehodimo, telefoniramo stoje, se pretegnemo. Tudi položaj sedenja zamenjajmo vsakih 20 minut, sklonimo se in z rokami dotaknimo tal, se malo »zvirajmo« na stolu, to vse za zdravo hrbtenico.

VZMETNICE

Ker tretjino svojega življenja prespimo, je zelo pomembno, kakšno vzmetnico imamo. Dobra vzmetnica normalizira krivine hrbtenice in s tem omogoča, da si hrbtenica kar najbolje opomore. Zato ni dobro imeti mehkih vzmetnic. Smiselno je izbrati nekoliko tršo vzmetnico. Zelo pomembno je, da spimo kvalitetno in zadosti, da bo lahko deloval tudi naš imunski sistem. Velika večina bolečin v hrbtu je posledica vnetij, zato je izjemno pomemben naš imunski sistem. Zanj moramo skrbeti na najboljši način. Pomembno je, da poleg gibanja skrbimo še za pravilno prehrano. Hranilne snovi dajejo mišicam, vezem, kitam, kostem in tkivom vse potrebno za ponovno pridobitev stabilnosti in priložnosti. Najpomembnejša hranila in vitamini za hrbtenico so:

- vitamin A (vsebujejo ga: jajčni rumenjaki, ribe olje, jetra, maslo, smetana, paradižnik, rumeno sadje, mleko in mlečni izdelki ...), ki skrbi za stabilnost vretenc ter spodbuja delovanje imunskega sistema in deluje preventivno proti kardiovaskularnim in malignim obolenjem;
- vitamin B (vsebujejo ga: riž, oves, pšenični kalčki, pivski kvas, banana ...), ki skrbi za razvoj prožnega in obremenljivega tkiva;
- vitamin C (vsebujejo ga: peteršilj, limona, pomaranče, mandarine, paprika, špinača, kivi, grenivke ...), ki skrbi za imunski sistem ter krepi mišične vezi in kite;
- vitamin D (vsebujejo ga: ribje olje, jajčni rumenjaki, mleko, losos, tuna ...), ki skrbi za stabilnost vretenc. Je gradnik kosti in je nujen za absorpcijo kalcija;
- vitamin K (vsebujejo ga: zelje, ohrovt, brokoli, špinača, olivno olje, cvetača, jogurt, rumenjaki, sojino olje ...), ki

spodbuja tvorbo kostne beljakovine.

Poleg vitaminov so za hrbtenico potrebni še fluor, kalij, magnezij in mangan.

DOBRODEJNE TERAPIJE

Toplota in hlad:

Pri bolečinah nekateri ljudje na prizadetem delu dobro prenašajo toploto, drugi pa hlad. Pri zakrčenosti mišic je najboljše toplota, pri vnetjih pa toplota ni priporočljiva, ampak je najboljše hladiti obbolele dele. Gretje najbolj pomaga pri predelu vratu, ramen in tilnika, kjer naj toplota deluje neposredno na bolečem mestu. Pri bolečinah v spodnjem delu hrbta greti ne smemo neposredno. Vir toplote položimo na trebuh ali prsa, od koder bo toplota izžarevala v spodnji del hrbta. Šele po štirih dneh lahko damo vir toplote direktno na obolelo mesto.

Kadar so mišice zakrčene in prenapete, lahko na predelu ramen, tilnika in vratu uporabimo razne obloge, ki lajšajo bolečine in sproščajo ter pospešujejo prekrvavitve.

Ingverjeva obloga

Za ingverjevo oblogo z vrelo vodo prelijemo dve vrhani žlici sveže nastrgane ingverjeve korenine in pustimo stati 5 minut. Tekočino nato precedimo in dolijemo še 1 liter vroče vode. V tekočino namočimo bombažno krpo, jo ožamemo in čim bolj vročo položimo na boleče mesto. Vse skupaj še pokrijemo s suho brisačo. Dobro se pokrijemo in počivamo od 20 do 40 minut. Nato oblogo odstranimo.

Krompirjeva obloga

Skuhamo 1 kg krompirja in ga skupaj z lupino pretlačimo v kašo. To potem rahlo zavijemo v papirnatu brisačo in vse skupaj še v bombažno brisačo. Čim bolj vroče damo na boleče mesto in prav tako počivamo.

Glina obloga ali obloga iz blata fango

Enako kot prej pripravimo vročo vodo in naredimo toplo oblogo (voda naj bo segreti od 45 do 50 stopinj C). Nanesemo na boleči predel in pustimo delovati 30 do 40 minut. Obloge se dobijo v specializiranih trgovinah.

Blazinica napolnjena s češnjevimi koščicami

Blazinico lahko naredimo sami, ali pa jo kupimo v za to namenjenih trgovinah in

lekarnah. Blazinico segrejemo v mikrovalovni pečici in jo položimo na prizadeto mesto.

Poleg naštetega je tudi masaža idealno sredstvo za kratkoročno ublažitev akutnih bolečin. Sami si lahko pomagamo, da se naslonimo na steno, vmes pa damo teniško žogico. S telesom zmerno do močno pritiskamo na žogico ter se rahlo spuščamo in dvigujemo. Gibi naj bodo počasni. Če z žogico naletite na otrdelo točko, se na tem mestu ustavite in večkrat zapored povaljajte žogico ter nekaj sekund pritiskajte na bolečo točko, četudi boli. Paziti je potrebno le, da se ne masiramo po vretcih.

Naslednjič bom predstavila pravilnik PROMOCIJE ZDRAVJA za skupino Domel in pravila, ki jih bo potrebno spoštovati z vidika novega Zakona o varstvu in zdravju pri delu.

Sedaj pa še nekaj za praznike.

Nič ne pričara adventnega vzdušja bolje kot vonj po sveže pečenih piškotih, ki se iz kuhinje širi po vseh prostorih.

Slavnostno kosilo ali večerja v družinskem krogu in ob lepo pogrnjeni mizi že od nekdaj sodi med posebne božične radosti. Ob tradicionalnih jedeh lahko za praznik pripravimo tudi številne druge jedi, ki so sicer lažje in bolj zdrave, vendar prav nič manj okusne.

Če ste se odločili za mirno praznovanje v ožjem krogu družine ali prijateljev, naj bo večerja izbrana, z več različnimi jedmi. Velika silvestrska zabava s številnimi gosti kliče po bogato obloženi mizi z najraznovrstnejšimi prigrizki, s katerimi si vsak gost lahko po okusu in želji postreže vse do jutranjih ur. Opolnoči naj bo na voljo kozarec ohlajenega peničnega vina ali šampanjca, da boste lahko nazdravili novemu letu.

Izbrane jedi bodo teknile dvakrat bolj, če jih bomo ponudili na mizi, ki bo ob tej priložnosti primerno okrašena. Z nekaj domišljije in spretnosti bomo pričarali praznično mizo in z njo še slovesnejše ozračje.

PARADIŽNIKI Z GOBOVIM NADEVOM

- 8 srednje debelih paradižnikov
- 1 žlica olivnega olja
- sol

NADEV:

- 30 dag mešanih gob
- olivno olje
- 1 čebula
- 3 žlice kisle smetane
- sol
- poper
- peteršilj
- 2 jajci
- parmezan

Paradižnikom odrežemo kapice in izdobljemo nekaj sredice, pokapljamo z oljem in solimo ter nadevamo.

NADEV: Očiščene gobe narežemo na rezine. Na olju sprajimo čebulo in ko je le-ta rahlo prepražena, dodamo gobe in vse skupaj prepražimo. Nazadnje dodamo jajca, peteršilj, sol in poper, malo ohladimo, dodamo še kisló smetano. Paradižnike nadevamo, po vrhu potresemo še malo parmezana, nato pa damo v pečico za okoli 10 do 15 minut, da se lepo zapečejo.

ZELENJAVNA TORTA

- Zelenjava: korenček, cvetača, brokoli
- 10 dag pražene šunke
- 10 dag sira (lahko tudi opustimo)
- 2 jajci
- 1-2 kisló smetani
- sol
- muškadni orešček
- parmezan

Zelenjavo skuhamo in dobro odcedimo. Polovico jo damo v namazan tortni model ali pekač, potresemo z narezano šunko in naribanim sirom. Dodamo drugo polovico zelenjave. Jajca s smetano razžvrkljamo, solimo, dodamo muškadni orešček ter prelijemo čez zelenjavo. Potresemo s parmezanom in rumeno zapečemo.

PRINCESKINI KROFI

- 20 dag vode
- ščeč soli
- 10 dag mehke moke
- 3 drobna jajca
- 7 dag masla ali margarine

Vanilijeva krema:

- 3 jajca
- 14 dag sladkorja
- 8-10 dag ostre moke
- ½ l mleka
- vanilija
- žlička ruma
- ¼ l sladke smetane

Testo: Vodo z maščobo zavremo, jo solimo in vanjo zakuhamo moko. Mešamo, da testo postane gladko. Ko se začne oblikovati cmok, odstavimo in ohladimo do mlačnega. Primešamo drugo za drugim cela jajca. Pekač namažemo in nanj nabrizgamo enako velike krofe. Poškropimo jih z mrzlo vodo in v srednje vroči pečici spečemo. Ohlajene krofe prerežemo čez pol in nabrizgamo z vanilijevó kremo. Pustimo, da se krema ohladi in na ohlajeno kremo nabrizgamo še sladko smetano ter pokrijemo s pokrovčkom in potresemo s sladkorjem v prahu.

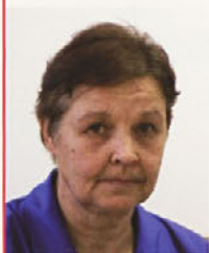
Vanilijeva krema: Rumenjake in polovico sladkorja penasto umešamo, dodamo moko, ½ dcl mrzlega mleka in razmešamo. Prilijemo še ostalo vrelo mleko. Kuhamo, da se zgosti. Kremo odstavimo, ji pridamo rum in sneg beljakov, v katerega smo vtepli ostali sladkor, in narahlo zmešamo.

Predvsem pa ne pozabimo, da nam praznični dnevi ponujajo priložnost, da se ustavimo, se spomnimo lepega, pozabimo na neprijetno in – začnemo na novo! Srečno in zdravo 2013!

MIKLAVŽEVA

PEKA PIŠKOTOV

Marija Demšar

Jesen, ta lepa zlata jesen se poslavlja. Z vso svojo lepoto in raznolikostjo. Prihaja pa starka zima. Predvsem z dežjem v zadnjem času. Pa prazniki so na vidiku. Diši po pecivu, za Miklavža, za božič, za novo leto. Nekateri bodo pekli. Nekateri pa imamo za peko dve levi roki. Med njimi sem tudi jaz. Zato sem izbrala nekaj receptov mojih prijateljic.

Švedske (skandinavske) božične zvezde

Gosta čespljeva marmelada, če je nimaš, jo lahko skuhaš iz suhih sliv. Skuhaj 125 g suhih sliv brez koščic z 1 dl vode in dodaj sladkor po okusu. Ko se voda povre, zmikaj in pohladi.

TESTO

250 g masla, približno 4 dl bele moke, 1,5 dl mrzle vode, 1 čajna žlička pecilnega praška. Zmikaj moko in maslo, dodaj vodo in pecilni prašek, zgneti hitro v testo in daj počivat za 1/2 ure v hladilnik.

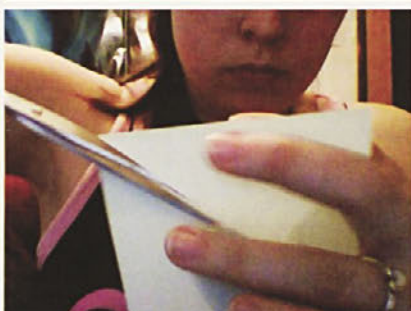
Razvaljaj na 1/2 cm debelo, zreži na 8x8 cm velike kvadratke, zareži iz vsakega kota en približno 3-4 cm dolg vrez proti sredini, daj v sredino žličko marmelade in zavijah vsak drug kos testa proti sredini (da bo kot veterica).

Peci na pekaču obloženem s peki papirjem pri 225 °C približno 15-20 min, da so lepo zarumenele. Ko se ohladi, posuj s sladkorno moko.

No tako, Marija, prosila si za recepte in jaz ti pošiljam recept moje stare mame. Napisala sem ti ga pa kar na roke, ker bi na računalnik trajalo predolgo, glede na to, da še vedno iščem vsako črko posebej po tipkovnici. Tu pa imaš še piškotke za pokušino, tako da boš vedela, kako naj bi izgledali in kakšnega okusa naj bi bili.

Veš, moja stara mama je bila izvrstna kuharica in slaščičarka. Bila pa je tudi izredno pozorna in ljubeča oseba. Malo pred Miklavžem je naša hiša vedno dišala po piškotih, a piškotov ni bilo nikjer. Kako je mogoče, da cela hiša diši po sladkih dobrotah, le-teh pa ni nikjer? Stara mama je vedno pekla piškote za Miklavža ponoči, ko smo otroci spali. Z veliko ljubeznijo jih je zamesila in spekla v krušni peči. Vedno je prihranila za miklavževe piškote domače orehe in maslo, moko pa seveda, če se je le dalo, iz mlina, seveda so bila tudi jajca in marmelada obvezno domača.

Ko smo zjutraj otroci vstali, nas je že na stopnicah srečal vonj po svežih piškotih. Ko pa smo mammo spraševali, kako to, da vse diši – piškotov pa ni, se je samo skrivnostno nasmehnila in dejala, da je Miklavž ponoči pekel piškote in jih odnesel s seboj. In otroci smo verjeli in težko čakali ta za nas res poseben Miklavžev večer. Ko pa smo ga le dočakali, smo ves dan pridno pospravljali in pripravljali peharje

To je en recept. Prihaja iz daljnih skandinavskih dežel.

in košarice. Verjeli ali ne, naša stara mama je imela 23 vnukinj in vnukov in čisto za vsakega je pripravila kakšno drobno darilo. Piškote je vedno natančno naštel. Vsi smo jih dobili do pikice enako. Ta srčna ženska se je celo lepo pripravljala na ta za nas otroke tako poseben večer. Pogled na dnevno sobo – hišo po domače, je bil na to jutro enostavno čaroben – povsod peharji in košarice polne daril in dišečih domačih piškotov, ki jih je s tako neizmerno ljubeznijo in predanostjo spekla naša stara mama.

Žal mi je, da sem bila še premlada, ko se je poslovila od tega sveta, ker bi me lahko res veliko naučila. A naučila me je ene zelo pomembne stvari, ki je nikoli ne pozabim. Dejala mi je: »Vsako stvar, ki jo boš pekla ali kuhala, delaj z ljubeznijo in mislijo na tiste, ki bodo deležni teh dobrot.«

No, in tega v kupljenih piškotih vedno manjka in to je nekaj, česar se ne da kupiti. Zato me ti piškoti vedno spominjo na čiste otroške želje, ki si takrat niso želeli drugega kot punčke in piškotov iz krušne peči.

Tako – dodala sem nekaj nostalgčnih spominov na čas, ki je nepreklicno minil, a se ga vedno spominjam z nasmeškom na ustnicah in s hvaležnim spominom na staro mammo. Upam, da sem ti z receptom kaj pomagala, tole zgodbo sem pa enostavno morala napisati in upam, da sem ti polepšala dan.

SVET DELAVCEV

Navihančki:

- 25 dag masla
- 36 dag moke(mehke)
- 18 dag sladkorja
- 12 dag mletih orehov
- 1 jajce
- 1 vanilji sladkor

Hitro naredi testo. Če je preveč lepljivo, ga za nekaj časa (okoli pol ure) postavi na hladno. Testo razvaljaj na 2 do 3 mm debelo in izreži z modelčki poljubne oblike. Piškote poparaj (naredi pare) in v enega naredi luknjo. Naloži jih na pekač obložen s peki papirjem in peci od 7 do 10 minut na 190 – 200°C. Ko so pečeni, jih skupaj s peki papirjem preloži na pult in pusti, da se malo ohladijo. Nato polovice brez lukenj namaži s poljubno marmelado in dodaj še polovico z luknjami. Z ljubeznijo torej.

Za konec bi pa dodala še en recept za piškote, ki tudi meni vedno uspejo. UHUHU. Čeprav nisem kak »kuharski mojster«.

Mačje oči

Testo:

- 40 dag moke
- 1 margarina
- 4 rumenjaki
- 1 žlica sladkorja (velika)
- ½ kvasa (2 dag), malo mleka (½ dcl – 1 dcl)

Naredi testo in pusti malo vzhajati (10 – 15 min).

Nadev:

- 4 beljaki (sneg)
- 25 dag sladkorja
- 20 dag orehov
- marmelada

Sneg, sladkor in orehe zmešaj. Testo razdeli na 3 enake dele (za ta velik pleh). Razvaljaj na tanko, namaži z marmelado in zrolaj z ene in druge strani ter v sredi pusti malo več kot dva prsta prostora. Tam namažeš nadev. Peci približno 20 minut na 180 – 200°C, toplo razreži in posuj s sladkorno moko.

Pa srečen božič, veselo novo leto, predvsem pa zdravlja, želim vsem.

Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju (ZSDU) pravi, da se sodelovanje delavcev pri upravljanju uresničuje s pravico do pobude in do odgovora na dano pobudo, s pravico do obveščeniosti, dajanja mnenj in predlogov ter do odgovora nanje, z možnostjo ali obveznostjo skupnih posvetovanj z delodajalcem, s pravico soodločanja in pravico zadržanja odločitev delodajalca. Zaposleni pravice uresničujemo neposredno kot posamezniki ali kolektivno preko sveta delavcev, zbora delavcev in predstavnikov zaposlenih v organih družbe.

Aleksander Volf
Predsednik sveta delavcev

Poslovodstvo nas je tako preko sej v preteklem letu seznanjalo s tekočim poslovanjem in napovedmi, na podlagi katerih smo člani sveta preko razprav podajali pobude, mnenja in predloge, ki so se nanašale na vsebino in organizacijo dela, na aktivnosti glede izboljševanja delovnih razmer oziroma humanizacije delovnega okolja in na doseganje uspešnega poslovanja celotne skupine. Zaposleni ste nam preko skrinjic, ki so namenjene za predloge, pobude in vprašanja zaposlenih, in elektronske pošte podali veliko predlogov, pobud in vprašanj, ki smo jih obravnavali in jih posredovali odgovornim osebam. Tudi na podlagi ene izmed vaših pobud se je podrobno uredilo obračunavanje povračila stroška za prevoz na delo in z dela v družbi.

Kakovost našega delovanja sveta delavcev je predvsem vidna preko samoiniciativnega delovanja. Samoiniciativnost ni le naša pravica sveta, ampak je lahko razumljena tudi kot dolžnost. Tako smo lahko ponosni na svoj program dela, ki je novost in nas bo vodil do uresničevanja navedenih ciljev.

Preko odbora znotraj sveta, ki je formiran prav v ta namen, smo poslovodstvu predstavili predlog sprememb in dopolnitev Participacijskega dogovora. Kljub temu da je bil s strani sveta delavcev že nekajkrat izkazan interes za podpis, žal omenjeni predlog za poslovodstvo ni bil sprejemljiv.

Svet delavcev se v celoti zaveda svojega poslanstva, ga tudi udejanja in upamo, da ste zadovoljni z nami.

Korenito smo tudi že zakorakali v mesec december, zadnji mesec letošnjega leta, ki marsikomu izmed nas pomeni poseben mesec predvsem zaradi božičnih in novoletnih praznikov, zaradi obdarovanj, zaradi snega in snežnih norčij ali pa zaradi obračuna preteklega leta, ki ga naredi vsak pri sebi.

Hkrati izkoriščam to priliko, da vsem zaposlenim zaželim »Srečno, zdravo in uspešno leto 2013«.

DOMEL®
SVET DELAVCEV
svet.delavcev@domel.com
telefon: +386(4)5117441

PROGRAM DELA

SVETA DELAVCEV
SKUPINE DOMEL

obdobje 2012-2014

Pripravil: Aleksander Volf, predsednik sveta delavcev

Železniki, 2012

ZMAGOVALCI

32. ŠPORTNO REKREACIJSKIH IGER

Marjan Kokalj

V letu 2012 so potekale tradicionalne 32. medobčinske športne igre, ali kot se po novem imenujejo 32. športno rekreacijske igre, na katerih so lahko sodelovali vsi stanujoči in zaposleni v občinah Škofja Loka, Gorenja vas – Poljane, Žiri in Železniki. Organiziranih je bilo 29 tekmovanj v 18 različnih panogah.

MESTO	PODJETJA, DEL.ORGANIZACIJE... DR. UPOK., INVALID.	TOČKE ŽENSKE	TOČKE MOŠKI	SKUPAJ TOČ. M+Ž
1	DOMEL ŽELEZNIKI	160	767,7	927,7
2	DR.UPOKOJENCEV ŠK.LOKA	248,6	671,4	920
3	OBMOČNA OBRITNA ZBORNICA	200	671,4	871,4
4	ZAVOD - ŠOLE ŠK. LOKA	150	499,6	649,6
5	POCLAIN HYDRAULICS (KLADIVAR)		635,3	635,3
6	LTH CASTINGS ŠK. LOKA		415,8	415,8
7	DRUŠTVO INVALIDOV ŠK.LOKA	50,2	310,9	361,1
8	TRIM AS	66,7	269	335,7
9	M-SORA ŽIRI	66,7	185,7	252,4
10	ETIKETA	93,4	148,6	242
11	ALPLES		225,4	225,4
12	AMBASADA		223,8	223,8
13-14	KLIMA KALAN		183,4	183,4
13-14	TURIZEM IN PREVOZI PEČELIN		183,4	183,4
15	KNAUF ISULATION		171,4	171,4
16	INDRAMAT		166,7	166,7
17	K - TREND		165,5	165,5
18	OSNOVNE ŠOLE ŽIRI	158,3		158,3
19	FILC D.D.		158,3	158,3
20	MLINOTEST PEKS	66,8	89,5	156,3
21	KAVARNA NA ŠTENGAH		150	150
22	KLUB ŽIROVSKIH ŠTUDENTOV	133,3		133,3
23	DR.UPOKOJENCEV ŽELEZNIKI	36,7	69,5	106,2
24-29	SLAŠČIČARNA MAGUŠAR	100		100
24-29	ČISTILNICA ŠINKOVEC s.p.	100		100
24-29	KOZIN d.o.o.		100	100
24-29	STARMAN d.o.o.		100	100
24-29	MAR - KER		100	100
24-29	GORENJSKA PREDILNICA		100	100
30-31	NIKO		83,4	83,4
30-31	MARMOR HOTAVLJE		83,4	83,4
32	DRUŠTVO INVALIDOV ŽIRI	10	71,4	81,4
33	KRAL - ALEŠ KOŠIR s.p.		80	80
34-35	ZDRAVSTVO - OKRAJ	75		75
34-35	MONOTRO d.o.o.	75		75
36	CAMPUS d.o.o.		71,4	71,4
37	OBČINA GORENJA VAS-POLJANE		62,5	62,5
38-39	OBČINA ŠKOFJA LOKA	10	50	60
38-39	SLOVENSKE ŽELEZNICE		60	60
40	AVTONEGA KOMAR		57,1	57,1
41	ALPINA ŽIRI		50,2	50,2
42-44	RODEX		50	50
42-44	OSNOVNE ŠOLE ŠK. LOKA	50		50
42-44	PHARMA SWIS d.o.o.	50		50
45	DRUŠTVO UPOKOJENCEV ŽIRI		44,4	44,4
46-48	BOC D.O.O. POLJANE		42,9	42,9
46-48	PREPIH ERŽEN		42,8	42,8
46-48	ROJAL BEACH		42,8	42,8
49	EGP ŠKOFJA LOKA		41,7	41,7
50-51	DIFA ŠKOFJA LOKA		33,6	33,6
50-51	EN JAKA		33,3	33,3
52	DNEVNI BAR FILAVER		28,6	28,6
53-54	KLUB ŠKOFJELOŠKIH ŠTUD.		25	25
53-54	POŠTA ŠK. LOKA		25	25
55	DRUŠTVO PROJEKT ČLOVEK	10	14,3	24,3
56-57	PARTIZAN - UPOKOJENCI		25	25

udeleženci iger od leve proti desni: Marko Čenčič, Vojko Šmid in Vilko Cvek

Po lanskoletnem tretjem mestu je Domel v letošnjem letu ponovno skupni zmagovalec iger. Tekmovanje je potekalo ločeno za ženske in moške ekipe. Domel je v moški kategoriji osvojil prvo mesto, v ženski kategoriji pa tretje.

Ženske so tekmoval v enajstih panogah, skupne rezultate žensk si lahko ogledate v spodnji tabeli. V šestih panogah so jim bile zaradi premajhnega števila prijavljenih ekip podeljene samo bonus točke za udeležbo.

Moški so tekmovali v osemnajstih panogah, skupne rezultate moških si lahko ogledate v spodnji tabeli.

Istočasno so lahko tekmovalci in tekmovalke v posamičnih panogah zbirali točke, ki so štele za končno razglasitev najrekreativca in najrekreativke. V tem točkovanju so se dobro odrezali tudi zaposleni v Domelu. Med ženskami je drugo mesto osvojila Monika Štibelj, med moškimi pa je Janez Marguč osvojil tretje mesto.

Za konec bi se lepo zahvalil vsem, ki so na kakršen koli način pripomogli k zmagi Domela na 32. športno rekreacijskih igrah in upam, da se ob podobnih priložnostih ponovno srečamo.

MOŠKI	VSL	TREKING	KROOS	OVOR HOKEJ	KEGL	KOLO HRAS	KOŠ	MALE NOGO	NAM. TENIS	BALIN	BALI PLOŠ	PIKAD	STREL	ŠAH	TENIS	ODGO MNK	BADM	KOLO BREZ	SKUPAJ	
1 DOMEL ŽELEZNIKI	88,9	66,7	37,5	66,7	75		66,8	100		14,3	83,4	60	50						58,4	767,7
2 DR.UPOKOJENCEV ŠK.LOKA	55,6	16,7		91,7	8,3				57,1	57,1	142,9	33,6	100	75					33,4	671,4
3 OBMOČNA OBRITNA ZBORNICA	100			100					85,7	100	85,7	100	100							671,4
4 POCLAIN HYDRAULICS (KLADIVAR)	22,2	80	50	87,5	8,4	66,7	66,8	50,2	28,5		42,9				28,5		28,6	75		635,3
5 ZAVOD - ŠOLE	40	33,3	12,5	50						85,7	100		40				16,7	71,4	50	499,6
6 LTH CASTINGS ŠK. LOKA	77,8			100	33,3	33,3		100			71,4									415,8
7 DRUŠ. INVALIDOV ŠK.LOKA				58,4						42,9	142,8	66,8								310,9

ŽENSKE	VSL	TRE.	KRO	KEGL	KOLO HRA	NAM. TEN.	ODB. MIV.	PIKA	STREL	BALI	TENIS	SKUPAJ
1 DR.UPOKOJENCEV ŠK.LOKA	25		10	20	20	20			33,6	100	20	248,6
2 OBMOČNA OBRITNA ZBORNICA	100								100			200
3 DOMEL	75		20	10	10	10			25	10		160
4 OSNOVNE ŠOLE - ŽIRI							75				83,3	158,3
5 ZAVOD - ŠOLE	50	25					25				50	150
6 KLUB ŽIROVSKIH ŠTUDENTOV							100				33,3	133,3
7 ČISTILNICA ŠINKOVEC s.p.			100									100

NOVOLETNA

NAGRADNA KRIŽANKA

krizanko sestavlja J.Z.	učinek, uspeh	veliko skladišče za zito	znak za enakost	Natrij	pripadnik indijanskega ljudstva	grška pokrajina mik	čas grkov in rimljanov	um. snov za atletske steze	kraj pri Opatiji	gora v Posočju	Avbelj Irena	francoski pisatelj (Emile)	am. film, igralka (Gardner)	mesto v Španiji	slov. ženska revija
Judovska ločina												25			
GESLO															
Pisatelj Peroci	24			ter reka v Angliji							ornot jajčece uši	9		19	
zgradba v gorah					zadrjica organ vida				vrsta tropske trave	del telesa jezika bantur					
nacionalni park v Keniji						prostor za preoblačenje							veznik obred		
šolska deska	pretakanje solz	oprava				letopis tinta						mati gr. bogov			
kazalni zaimek			temni del dneva angl. fiz. (Francis)			4	franc. terorist. organiz.	gl. mesto Španije miadinska knjiga							
avstrijski poročev. agencija				pisatelj Svetina	geometr. lik		14			cestno vozilo vrsta plesa					
kal, poganjek					nabava položaj pri sahu				15		zlato pasja hišica	21		vodilo, pravilo, predpis	
kronika	20						1	ženski pevski glas							korejska znamka avtomob.
močno razstrelivo							28			zglj zbornik		del krožnice nem. ž. ime		10	
najvišji vrh Pirenejev								javne pristojbine doktor					Rijeka Artur		
naš olimpijec Rajmond		vrsta smreke	stil oblačenja	sposob. telesa za dela	Lojze Eržen	tibetanski duhovni vodja						29			
naše podjetje						gl. m. Italije pevec Stevens				gl. m. Gane vresina, vresje		2			
prebiv. Emone	22					3		lesena tal obloga različna soglas.						ploščev. sod za tekočine	eden
ameriški smučar (Miller)						glavno mesto Grčije			5		pripomoč za igro	Bojan Emeršič hr. m. ime			
državna blaginja						plast. me-zozoika rusko m. ime	13				pis. Tavčer vrsta detelje				
osebni zaimek			japonski šah pasja pasma			8		kanal za instalac. Ivan Cargo				30			Natrij
izgon, pregnanstvo						sumer. bog zemlje mesto v Tesalji									
sorta jabolka							23			družabna igra s kamenčki				11	
padanje tekoče vode	želja, upanje vulkan. izmeček									juhovnik, naramnica		6			
strast poželenje					Logar Erika dvojica			udav Robert Redford	16					ime TV novinar. Roš	del tedna
rimski hišni bog	26			neprem. poraba Konrad Adenauer								Ludolfovo število	osebni dohodek Erbij		27
medmet bolečine			stavba za vojake			17			7				zadnji del stopala		
avtom. oznaka Pančeva			površ. mera							Ancona		18		država na bliž. vzhodu	

Nagrade za novoletno križanko:

1. nagrada: TERME ČATEŽ - TEDENSKI PAKET (ponedeljek - ponedeljek ali petek - petek, 7 dni - izven razpisnih terminov, po dogovoru)
2. nagrada: TERME ČATEŽ - PAKET PODALJŠANIKEND (petek - ponedeljek, 3 dni - izven razpisnih terminov, po dogovoru)
3. nagrada: TERME ČATEŽ - PAKET SREDINA TEDNA (ponedeljek - petek, 4 dni - izven razpisnih terminov, po dogovoru)
4. nagrada: SAVNA / BAZEN - sezonska karta (10-kratni obisk).

Nagrade prispeva SVET DELAVCEV. Križanko s pravilno rešenim geslom pošljite ali oddajte do 16.1.2013 v kadrovske oddelke (Janja Kozjek). Izžrebani nagrajenci (-ke) bodo o nagradi pisno obveščeni do 30.1.2013, njihova imena pa bodo objavljena tudi v prvem naslednjem glasilu Mozaik v letu 2013.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14		
15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30

Ime in Priimek

Naslov

TEMELJNA NAČELA

Poslanstvo, vizija in vrednote so naši skupni smerokazi za doseganje trajnostnega razvoja.

POS LANSTVO

Domel je družbeno odgovorno podjetje. Kot globalni razvojni dobavitelj dovršenih rešitev elektromotornih pogonov in komponent, temelječih na lastnih inovativnih tehnologijah, omogočamo rast in trajnostni razvoj skupine Domel. S tem zagotavljamo kvalitetna delovna mesta v širšem okolju.

VIZIJA

Postati hočemo eden od vodilnih globalnih razvojnih dobaviteljev EC pogonov in ohraniti vodilno pozicijo na trgu sesalnih enot.

VREDNOTE

Ustvarjalnost in ambicioznost
Odgovornost in gospodarnost
Spoštovanje in sodelovanje
Skrb za stranke in zaposlene
Pripadnost

Železniki, 23. junij 2011

Domel, d.o.o.
Direktorica
dr. Jožica Rejec

